PETŐCZ ANDRÁS

| Csáth Géza hagyatékából előkerült elbeszélése |

A VARÁZSLÓ KÜLÖNÖS SZOMORÚSÁGA

A varázsló, egy hetven év körüli, fehér szakállú, de sötét, már-már fekete hajú férfi, éppenhogy őszülő halántékkal és meglehetősen jó fizikummal megáldottan, szerelmes lett. Maga sem tudta, miképpen történt meg vele ez a nevetséges dolog, mármint az, hogy hetvenévesen beleszeret egy húszéves leánykába, de megtörtént ez a sajnálatos esemény, és ha már megtörtént, akkor nem nagyon lehet mit tenni. Valami kiállításmegnyitón volt éppen, vagy fogadáson, nem is tudom, de tény, hogy a varázsló zavart volt és feldobott, így egyszerre, próbált nagyon is „bölcs" maradni, és tettette, hogy nyugodt, pedig olyan nyugtalan volt, mint valami kamasz, aki olyasmit érez, hogy most kezdődik el az élete vagy a nagybetűs Élet maga, holott, mint tudjuk, a hormonok játéka ez az egész, mármint a szerelem, és az igazán okosak joggal mondják azt, hogy jobb az ilyesmitől, az ilyen degusztáló életeseményektől minél távolabb tartani magunkat.

Megpróbált persze a varázsló, a tapasztalt, hetvenéves varázsló mindenféle varázslatokat utoljára – még saját magán is, ami már a legnagyobb kockázat, de nem sikerült semmi, és a nyári napforduló, a János-nap hajnalára csúnya nagy kudarccal be kellett látnia, hogy bizony-bizony alulmaradt, örökké az a bizonyos húszesztendős leányka jár a fejében, aki a könnyű, nyári ruhájában, ami alatt szinte semmit nem viselt, olyan természetes odaadással ölelte át, és bújt oda hozzá azon a bizonyos kiállításmegnyitón vagy fogadáson, mintha azt üzenné, hogy ez az odabújás örök idők óta így van, és így is marad az idők végezetéig.

A felesége – merthogy nős volt a varázsló, annak ellenére, hogy már évek óta egyedül élt – tudta meg elsőnek a dolgot. Finom arcú, kissé testes, ötvenéves, határozott asszony volt a varázsló felesége. A hangjában sok-sok szemrehányás csengett, amikor megszólalt:

– Mindig azt hitted, hogy fiatal maradhatsz. Nézz magadba, mit vársz ettől a majdhogynem gyereklánytól? Nagy koppanás lesz a vége, szenvedsz majd, mint a kutya, de hozzám ne gyere sírni, nem akarok majd tudni rólad, vállalhatatlan lettél a szememben. Az emlékedet is megtagadom, behintem sóval a múltat, hogy mindent elfelejtsek.

A varázsló lánya, egy harminc év körüli fiatalasszony, aki sugárzó szépségével sorra hódította meg a huszonéves fiatalembereket, fiúkat és lányokat vegyesen, és aki olyannyira ismerte a szerelem minden fortélyát, ízét és zamatát, és aki mégis annyira

PROFÁN MADONNA VI., 2018, VEGYES TECHNIKA FATÁBLÁN, 60×60 CM

*Mondjuk, Csáth Géza nem hal meg 1919-ben. Túlél, elmegy Kosztolányi temetésére, megéri a második világháborút, a partizánokat, Tito rendszerét, vagy ha Magyarországra kerül, a Kádár-kort. Az öregkort. Olyan novellákat kértünk szerzőinktől, amelyeket írhatott volna Csáth Géza, vagy amelyek az éppen száz éve meghalt író-pszichiáter stílusát, világlátását, (a „túlélésből" is adódó) élethelyzeteit gondolják át. (A szerk.)

tisztán és érintetlenül tudott kikerülni minden kapcsolatából, a már említett kiállításmegnyitón vagy fogadáson haragos arccal súgta oda a tanácstalanul álldogáló varázslónak:

– Soha nem tudtál, Apa, rendesen élni! Hűségesen. Nem becsül majd senki, mert erkölcstelen vagy, megtagadnak mindezért téged, és el is felejtenek. Nézz rám, én a százezer kapcsolatomban is tiszta és független maradtam. Mit gondolsz az ilyen húszévesről? Mit akarhat tőled? Gondolod, hogy komolyan szeretni akar?

– Én akarom szeretni őt – mondta erre a varázsló. – Különben is, csak az kellene még, hogy bárki is rám akaszkodjon, és kínos teherré váljon az idő múlásával.

A varázsló kicsi fia, aki még meg sem született, egy különlegesen mosolygós arcú, csillagszemű gyerek a babakocsijával gurult oda. Cumisüveget tartott az egyik kezében, a másikban egy irónnak tűnő madártollat. Volt még néhány kavics is a babakocsijában, ezeket a varázsló síremlékéről hozta magával.

– Semmire sem tudsz majd megtanítani, Apa, és nem is foglalkozol majd velem, ahogy egyetlen féltestvéremmel sem foglalkoztál soha. Ki fog velem focizni, miután meghaltál? És hogyan is képzelted ezt az egészet? Mármint azt, hogy Anyát megajándékoztad a születésemmel. Nem gondolod, hogy mindez elhamarkodott döntés volt?

A kisfiú nagyon szerette az apját, a varázslót. Szerette volna, ha egyáltalában ismerhette volna. Kétségbeesetten sírt, olyannyira, hogy még a pelenkája is átnedvesedett a sok sírástól. Ideje volt lecserélni azt a pelenkát, nehogy a sok könny kicsípje amúgy is érzékeny, finom kis bőrét a fenekén. Odébb gurult tehát a babakocsijával, mert megérkeztek a varázsló egykori kollégái, tanítványai, sok-sok varázsló, illetve varázslójelölt a világ mindenik tájáról.

– Talán még találkozunk, Apa – mondta a kisfiú, a szájába vette a cumisüveget, és végleg kigurult a kocsijával a teremből.

A varázslók meg a varázslójelöltek körbeállták a varázslót, aki a mesterük is volt, valamikor, és ilyeneket mondtak neki:

– Drága Mester, nagy varázsló lettél volna, ha jobban tudsz uralkodni az érzéseiden, no meg az ösztöneiden. Emlékszem, milyen hatással volt rám, amikor egy kék üveggolyóból áttetsző esőcseppet készítettél.

– És amikor virágszirmokból varázsoltál pillangókat.

– Bocsánat – mondta a harmadik –, soha életében nem foglalkozott a Mester virágokkal, pillangókkal, ilyen csip-csup ügyekkel. Neki ennél sokkal nagyobb szabású tervei voltak.

– Olyan valaki voltál, aki méltán lehetett a példaképünk egészen mostanáig.

– És a szavaiddal felemeltél, új perspektívákat nyitottál. Úgy tanítottál, hogy nem mondtál ledorongoló bírálatot. Köszönjük ezt!

– Tévedés, a Mester mindig keményen bírált. A tanításának a lényege az volt, hogy a legapróbb hibára is rámutatott. Igazam van, Mester?

– A csodálatot, a rajongást mindig távolságtartóan fogadta. Soha nem élt vissza a helyzetével. Ugye, Mester?

– Mester, ha jól emlékszem, inkább te rajongtál, ha szabad ezt mondanom. Értem legalábbis. És nagyon is szeretted, ha közel kerülök hozzád. Igényelted.

– Kemény, határozott jellemű varázsló vagy, Mester. Még ma is tartok tőled. Mindig egyetlen egyenes vonalú út megtételére inspiráltál.

– Bocsánat, de mindig a többféle lehetőség kipróbálására tanítottál minket, Mester. Igazam van?

Így beszélgettek a varázslók meg a varázslójelöltek a varázslóról, illetve a varázslóhoz, aszerint, amint ki-ki előtt másnak mutatkozott, és ki-kivel másképpen és másképpen bánt.

– Menjetek innen – szólott ekkor a varázsló. – Legyetek szívesek elmenni, tehetségtelennek tartalak titeket, soha nem lesztek igazi varázslók. Különben is szomorú vagyok, és a szomorúságomban szeretnék egyedül maradni.

Valóban szomorúnak tűnt a varázsló. Nem volt kedve beszélgetni. Egyre csak azt leste, visszatér-e hozzá a húszéves leányka a könnyű, alig valamicskét takaró nyári ruhácskájában.

És a leány visszatért. Megsimogatta a varázsló bánatos arcát, még valami kis varázsigét is mormolt közben, aztán így szólt:

– Hamarosan megszülöm a fiadat. Szép és okos gyermek lesz, hiszen te magad is szép vagy, meg okos is. Felnevelni ugyan nem tudod, de ígérem, keresek neki egy kedves nevelőapát, és arra tanítom, hogy szeressen téged.

Ezekre a szavakra, persze, nem enyhült a varázsló bánata. Mindenféle titkos szerrel, szokatlan ízű, színű és formájú tablettákkal próbálta magát jobb kedvre hangolni, de sikertelenül. Az önmagán végzett varázslat sikertelen maradt, nem tudott visszafiatalodni, csak az öregítéshez értett, ahhoz viszont nagyon is. Mivel nem tudta magát huszonévessé varázsolni, ezért semmi reménye nem maradt, hogy felnevelheti majd a fiát, vagy legalább focizni megtaníthatja.

Ebben a pillanatban futva, fekete zakóban, kék farmernadrágban, erősen lihegve megérkezett a legkedvesebb tanítványa.

A varázsló csodálkozva nézte ezt a fiatalembert. Eszébe jutott, hogy ő volt az egyetlen tanítvány, akit szívesen tanított a varázslás kényes tudományára, mert érezte, tudta, hogy ez a fiú hasonló képességekkel rendelkezik, mint amelyekkel ő valaha is rendelkezett.

A tanítvány, aki talán húszéves ha lehetett, és megtévesztően hasonlított az egykori, valamikori fiatal varázslóra, nem szólalt meg. Csak mintha kicsit könnyezett volna. A varázsló nem tudta mire vélni azt, amit látott. A könnyeket a tanítványa szemében.

– Végre valaki, aki talán megért majd engem – köszöntötte a tanítványát a varázsló. – Jó érzés tudni, hogy a tanításom nem volt hiábavaló.

A fiatal fiú nem szólt semmit. Odahajolt a varázslóhoz, egészen közel, és megsimogatta annak arcát. Nem annyira szeretetből, inkább csak sajnálatból.

– Das ewig weibliche zieht uns!... – szólott ekkor a varázsló, bár érezte, hogy ez a Faust-idézet nem igazán ideval ó. Mégis, szerette volna, ha fiatal barátja újra büszke lenne rá, és elfogadná mestere esendőségét is, mondván, ebből is lehet tanulni.

– No most, fiam, menj – mondta azután a varázsló. – Elég ennyi nekem. Menj, tehetséges vagy, és fiatal és szép is. Ne nézd, mennyire beleszomorodtam abba, hogy meg kell öregedni. Látod, megöregedtem, és vénségemre újra szerelmes lettem, nem is újra, hiszen ilyen emberi gyengeséget eddig soha nem engedtem meg magamnak. Ezért is vagyok szomorú. Hogy elbuktam, éppen így, őszülő szakállal, halántékkal.

Kis idő múlva újra szólott a tanítványához. Mindeközben smaragdkavicsokat helyezett a homlokára, a szemére, talán azért, hogy mégis fiatallá varázsolja a látását és a gondolkodását.

– Belátom, hogy mindenféle hókuszpókusz helyett meg a sok tehetségtelen műkedvelő helyett téged kellett volna tanítanom örökké, és akkor talán nem lennék most ilyen nevetséges helyzetben. Ha mindig csak téged tanítalak, aki olyannyira hasonlítasz hozzám, akkor képes lettem volna az ilyesféle csapdákat elkerülni, mert akkor jobban szerettem volna önmagamat.

A tanítvány most minden erővel a varázsló megmentésén munkálkodott. Megkérte mesterét, hogy feküdjön le kényelmesen arra a heverőre, amelyik váratlanul feltűnt a már említett fogadáson, illetve kiállításmegnyitón a terem egyik eldugott sarkában. Megkérte a tanítvány, hogy hunyja be a varázsló a szemét, halk zenét kapcsolt be a mobiltelefonján, és puhán, majdhogynem gyermekien kicsi kezeivel megérintette a varázsló homlokát, hasát, térdét meg a talpát. Így, ebben a sorrendben. Mindenféle köveket helyezett a varázsló testére, apró kavicsokat, smaragdot, akvamarint, kalcedont, rubellitet, korallt, citrint. Így próbálta kiűzni a varázsló testéből a szomorúságot.

– Drága tanítványom – szólott a varázsló csendes és meghatott hangon –, te megtettél értem mindent, amit csak egy hűséges tanítvány megtehet a mesteréért. És már szívesen lemondanék a szerelemről is, tekintet nélkül arra, hogy a fiam majd megszületik, mert megértettem a szándékaidat, de lásd, így maradtam, öregemberként, mint valami kamasz, szerelmesen. A szomorúság belém költözött. És ez – valahol – annyira jó.

Miközben a tanítvány különleges szeánsz keretében próbálta kiűzni a mestere testéből a szomorúságot, újra megjelent a fiatal lány, aki alig lehetett több húszesztendősnél. Kedvesen megölelte a varázslót, ott, mindenki előtt, és ezzel ismét elhitette vele, a varázslóval, hogy mindez, vagyis az ő közösségük, egymáshoz tartozásuk örök idők óta létezik, és így is marad az idők végezetéig. A tanítvány látta, hogy tehetetlen a végtelen szomorúsággal szemben, ami oly jólesően bújt bele a mestere testébe.

– Menj el, kérlek – mondta a varázsló a tanítványának. – Vannak varázslatok, amik ellen nem lehet védekezni. De még varázsolni sem.

A tanítvány még utoljára egy aventurinkavicsot helyezett a varázsló mellkasára, hátha ez segíti megnyugtatni mestere szívét. Végül hagyta, hogy a fiatal, alig húszéves lány, aki valójában olyan szép és könnyed volt, mint valami tavaszi fuvallat, odabújjon a varázslóhoz. Ahogy a fiatal lány odabújt a varázslóhoz, annak arca hirtelen felderült, és a ráncok is eltűntek a homlokáról.

Azután elment a tanítvány, mert megérkeztek a varázsló rokonai és testvérei, s azokkal ő nem volt ismerős.

HÁY JÁNOS

AZ ÚT

Előkészítette, mintegy megoldásként, hogy végül megjavuljon az, ami végérvényesen elrontottnak látszott. Azt a helyet választotta, ahol a szüleivel a nyarakat töltötte. Azokról a nyarakról, valamint általában a múltjáról a nőnek nem beszélt, s a nő nem is igényelte, hogy megtudjon bármit is róla, ahogyan a férfi is, szemben a divatos analitikus iskolákkal, épp nem az emlékezésben, hanem a felejtésben volt érdekelt, hogy mindaz nem volt, ami volt. Amikor a végzetes események, helyesebben eseménysor bekövetkezett, ha az események sorát bekövetkezésnek lehetne nevezni, hogy ott hevert holtan a felesége és a lánya is, csak ő maradt életben, s nem volt

tagadható, hogy az elkövetésben tevékenyen részt vett ő maga is. Már ha nem hiszünk külső erőkben, amely erők eszköznek használták volna a férfit, hogy mondjuk beteljesítsenek sorsokat a férfi által. Ám a törvénykezés nem olyan, hogy hitelt adjon észszerűtlen állításoknak. Valószínű, ha nem ebben az időben történik az, ami történt, épp a háború mondhatni utolsó óráiban, amikor az ellenséges szerb haderő, mint gyilkost, a két ország közötti együttműködési szándék jegyében, valamint Bácskáért és mondjuk a Mura-vidékért cserébe visszaszolgáltatta őt, akkor bizonyára még mindig börtönben ülne, ha egyáltalán ki nem végezték volna. De mint a mindenre elszánt ellenség karmai közül kikeveredett üldözöttet, némiképp a szűkebb hazáját, itt a Délvidék egy részéről volt szó, elveszített menekültet az amúgy is terhelt állam egyáltalán nem szándékozott megbüntetni, sőt inkább a jutalmazandók közé sorolták.

Ráadásul csak olyan bűncselekménnyel lehetett volna vádolni, családon belüli mészárlás, ami az időben egyáltalán nem tartozott az igazán súlyos bűncselekmények sorába. A nemzetellenesség, a nemzetáruló kommunisták, az ellenség támogatása, vagy épp az, ha valaki tényleg kommunista volt stb., messze megelőzte az efféle bűnöket. Az ő cselekedete politikailag nem volt érintett. Tulajdonképpen alig töltött időt fogva tartva. Amikor elhagyta az ideiglenes gyűjtőt, a fegyőr még utána is szólt, sok szerencsét, doktor úr, remélem, megtalálja a számítását az új körülmények között, bármennyire is áldatlanok. Köszönöm, szólt vissza a férfi. Áldatlanok.

És tényleg nem volt nehéz megtalálni azt a bizonyos számítást, hisz a zavaros társadalmi állapotok következményei voltak a zavaros egészségügyi állapotok. A főváros egyik külső kerületében, távol a korábban számára otthonos részektől, hogy lehetőleg ne találkozzon úgymond régi ismerőssel, minden nehézség nélkül álláshoz jutott. Senki nem kérdezett tőle semmit, még a papírjait sem kellett bemutatnia, miként az a hölgy sem kérdezett semmit, aki a háború következtében megözvegyült, a férje talán az olasz vagy épp az orosz fronton maradt ott sok-sok más hősi halált halt bajtársával. Egy tömegsírba lett elhantolva. A nő még épp tartotta a szirmait, de közeledtek már, ahogy mondani szokták, a szirmok hullásának évei, pedig nem született gyereke, úgy maradt ott özvegynek, hogy nem teljesedett be az, amit a házasságkötéskor megfogadott a későbbi hősi halottal. Mondhatni, félig lett csak kész, amit akkor elhatároztak. Helyesebben félig sem, mert a tervezett két gyerekből egy sem lett.

A férfi a nőt először mint pácienst ismerte meg. Lázas beteg volt, s lehetett attól tartani, hogy az országot a háborús események után tovább pusztító kór őt is magával viszi. De időben került orvoshoz. A férfit mindig is izgatta az emberi test, s valahogy a tudományos megismerés nála mélyen összekapcsolódott a saját testi működésével, magyarán, hogy a megismert testet, persze szigorúan a gyógyulás és a felépülés után, immáron a magáénak is akarta tudni. A test és lélek dichotómiáját mindig is hamis gondolatnak tartotta, a kereszténység gonosz ármánykodásának, amivel természetes folyamatokat a bűn kategóriájába sorolt, s ezáltal minden hívőt bűnösnek tudott tekinteni, előidézve e bűnösökben a lelkiismeret örökös és nyomasztó jelenlétét. Látogatási időt kért a nőtől, és kapott, bár ekkor még a felülvizsgálatra hivatkozott. Később már erre a színjátékra sem volt szükség. A háborús hős özvegyének már senki nem diktált, senkinek nem kellett megfelelnie, valamint nem volt olyan becsület, amit még féltenie kellett volna.

Ha mindez nem épp ekkor történik, most a férfi a büntetése második évét tölti börtönben, vagy alig két éve, hogy nem él, a halálbüntetés következtében. Ám épp más történt, a férfi

ezt az özvegyen maradt nőt elvette feleségül, s elkezdődött ebben a külső kerületben egy polgárinak nevezhető élet, a doktor úr és szemrevaló, bár már hamvasnak nem tekinthető felesége között. Hamarosan valódi családdá vált a pár, amennyiben családnak a gyerekkel rendelkező párokat nevezzük. Megszületett a kislány, akit az özvegy kérésére arra a névre kereszteltek, amiben ők még régebben a később hősi halált halt férjével megállapodtak.

Tulajdonképpen ennek a gyereknek az életével kezdődött, hogy a férfi megérezte, valami nincs rendben közte és a felesége között. Mintha feleslegessé vált volna, mert olyan érzelmi csatornák épültek ki, melyekbe ő nem volt úgymond becsatornázva. Olyan lett, mint egy érszűkületes végtag, elhidegült a vérhiánytól. Kívülálló vagyok, mesélte magában magának, mert barátja, pláne olyan barátja, akivel ilyen intim dolgok megbeszélését vállalta volna, nem volt. Magával beszélgetett, hogy ő tulajdonképpen ki lett zárva ebből az életből, s amikor a nőnél, a kislány anyjánál rákérdezett, hogy ezt jól érzi-e, a kislány anyja nem tiltakozott. Számára, nem mondta, de látszott rajta, teljes mértékben kielégítő a kislány és közte lévő érzelmi kapcsolat, s végül is nincs szükség külső segítségre, hogy érzelmileg teljes életet éljen, s nem is érti, a férfinak ez így mért nem jó.

A férfi hallgatott, aztán pár nap múlva újra szóba hozta, hogy kéne, hogy legyen, és hogy mitől lehetne közöttük mégis érzelmileg mélyebb kapcsolat, merthogy, és ekkor utalt először és feltehetőleg utoljára a múltjára, persze nem a teljes történetre, csak egy részére, ami megelőzte a (magában így nevezte) bajt. A korábbi feleségemmel is, mondta, hogy azzal is épp az volt a gondja, hogy úgy érezte, nem szereti, és valóban nem is szerette, s ez nemcsak egy tévképzet volt, ami legtöbbször sérült emberek gondolatai között jelenik meg, hanem valóság. Helyette egy kislányt szeret, aki az ő közös kislányuk volt. Tulajdonképpen, mondta ez a külső kerületi orvos, ilyen már volt az életében, és ő pont ezt nem akarja megismételni. A nő nem kérdezte, hogy mi lett ezzel a feleséggel, sem hogy mi lett, mert a férfi erre is utalt, a gyerekkel, szintén kislány, aki született. Olyan zavaros idők voltak, bárkivel bármi történhetett.

Ekkor jött ez a megoldásnak szánt gondolat, hogy akkor utazzanak oda, ahol volt gyerekkorában, ahol megélhette, hogy felnőtt emberek, például a szülei, képesek voltak szeretni egymást, holott már oly régen egymáshoz kötötték az életüket. Ennyi idő alatt, tulajdonképpen már régen, legalábbis a mindenki által ismert törvényszerűségek alapján, már régen meg kellett volna utálniuk egymást. De nem. Boldogan gyalogoltak be a szálloda fürdőrészén a tengerbe, és nevettek, amikor a felhevült bőrükre ráfröccsent a hideg sós víz, és a gyerekek is ekként tettek, nevettek, és boldogok voltak. A férfi is így tett, mert ő egy volt ezek közül a gyerekek közül. Csak később gondolt arra, hogy mindaz a hiány, amit érzelmileg átélt felnőttként, mégiscsak abból ered, hogy a szüleiknek épp elég volt, hogy ott vannak egymásnak, s hogy a gyerekek léte csak afféle jelképe volt az ő szeretetüknek, mondhatni, egy plusz pecsét a házassági anyakönyvi kivonat mellé, hogy ott, bár nem vette akkor észre, ő nem volt szeretve, hogy neki annak kellett örülnie, hogy a szülei örülnek egymásnak. Megint csak eszébe jutottak az érszűkülettel elzárt végtagok. Mégiscsak orvos volt.

De hiába fedezte fel később abban a nyaralóhelyben az ő hiányainak fészkét, mégis az odautazás tűnt észszerűnek. Ezt a helyet ismerte, bár most épp egy másik ország fennhatósága alatt állt, s a neve is megváltozott. Opatija. De a házakat és a személyzetet csak nem lehet egy pillanat alatt lecserélni, sem a helyre jellemző, semmivel össze nem téveszthető légkört. Talán még vannak ott olyanok, akik már gyerekkorában is ott voltak. Meg mégiscsak ezen a helyen volt olyan, hogy megtapasztalta, milyen örülni egy másik ember létének.

Hárman ültek egy kupéban. Lecsukta a szemét, látta, ahogy régen szalad a vízbe, s aztán hirtelen azt a kislányt és az anyukáját is látta, akivel szintén elindult, az akkor még a régi nevén nevezett tengerparti üdülőhelyre. A baj, amit ő bajnak nevezett, nem ott történt. Emlékezett, mennyit nézte a lány anyját a szálloda kijelölt fürdőhelyén, és látta, ahogy a kislányra nevet, és látni akarta, ahogyan ez az anya rá is nevet, ahogyan az apjára nevetett az anyja, de ez a nevetés elmaradt.

Felnézett. Épp elhagyták Károlyvárost, jönnek a hegyek, szurdokok és alagutak.

Örülsz, hogy megyünk, kérdezte a halott férj által kitalált néven nevezett kislánytól. A kislány mondta, hogy örülnek, mármint a mama is, és ő is. A kislány az anya mellett ült, a férfi egyedül velük szemben. Az anya magyarázott azokról a dolgokról, amiket az ablakon keresztül látnak, s hogy milyen gyorsan suhan el mellettük minden, mire megnéznék, addigra már más van előttük, s hogy milyen gyorsan változik körülöttük a világ. A férfi belekezdett volna, hogy vajon ez a sebesség nem gyorsabb-e, mint amit az ember lelkileg ki tud bírni, de valami állatok, mondjuk egy tehéncsorda, elvonta a felesége és a kislánya figyelmét. A fővárosban ilyet ritkán látni.

Rijekában át kellett szállni. Volt egy óra a csatlakozásig. A hordár átvitte a csomagokat. A férfi nézte a nőt és a kislányt, akikhez ő úgy tartozott csak, gondolta, mint afféle szolgáltatás, mint a hordár is. Leszállok, egy kicsit mozgok, mondta, mert már fenn ültek a csatlakozó járaton. Persze, mondta a nő, de tulajdonképpen nem is figyelt rá, talán azt mondta még, hogy ha Ljubljana felől jöttek volna, ez a tortúra nem hátráltatja az érkezést. A férfi nem kezdte el, mint eddig mindig, hogy mért ezt az irányt választotta, csak kilépett a fülkéből, aztán a kocsiból, és elindult a peronon. Az utasokat nézte, cipekedtek, rohantak valamelyik induló vonathoz, hogy vajon mindenki boldogtalan-e, vagy csak ő. S ha ő boldogtalan, az belőle fakad, vagy az ő sorsa tényleg rosszabb mások sorsánál. Nem tudom, nem tudom, mondta magában, mert tényleg nem tudta. De hogy megfogalmazok kérdéseket, gondolta, az önmagában már egyfajta megoldás. Épp ekkor riadt fel, abban a pillanatban, amikor megoldásnak vélte a kérdést, hogy kalauz sípol, és egy vonat, hallotta a hangosbemondóból, pont mellőle elindul Zágráb felé. Nem gondolkodott. Az utolsó kocsi ajtaját még elérte. Ez nem volt az az osztály, amin idejövet utazott. Sokan voltak, mindenféle népség, kereskedők, munkások, egyenruhás emberek. Több nyelven beszéltek, de főleg németül. Egy pillanatra, ahogy kinézett az ablakon, látni vélte a másik vágányon, az Opatijába induló járat egyik fülkéjében, hogy a felesége idegesen néz ki az ablakon, hogy hol lehet a férfi, aki vagy fél órája elhagyta a szerelvényt. De nem biztos, hogy látta, talán csak képzelte, hogy a hiánya nyugtalanságot kelt.

Órákba telt, mire végre elérték Zágrábot. A vonat két órát állt. Még mindig nem volt zökkenőmentes a közlekedés, nem érte el a háború előtti szervezettséget, bár hamarosan fölül is fogja szárnyalni, olvasott erről valamit, hogy a háborúk, a pusztulás olyannyira sokkolják a társadalmakat, hogy ez a sokk megsokszorozza a nemzetek erejét, extra energiák szabadulnak fel, s ezek az energiák furcsamód összességében mégiscsak fejlődéshez vezetnek, például a közlekedés terén is.

Nézett ki az ablakon, nem gondolt semmire, rikkancsok szaladtak el a vonat mellett. Épp ekkor hozták meg az esti újságokat. Egymást túlharsogva ajánlották a napi híreket. Gondolta, még van idő, leszáll, és vesz egyet. Legalább lesz valami, amit lapozgat Budapestig. Nem, olvasni nem fogja, nem szeretett olvasni, különösképpen újságot nem. Nem akarta megtudni, hogy az általa megvetett politikusok, akik, amúgy, ha annak idején nem okoznak

zűrzavart, ő most épp börtönben ülne, vagy már jó pár éve halott volna, a halálbüntetés miatt, nem akarta megtudni, hogy most épp miben mesterkednek.

A vonat elindult. Elővette az újságot, lapozgatta. Tulajdonképpen már a címlapon is az volt, aztán belül bővebben. Ellenőrizte, hogy melyik járat volt, amelyik ütközött és kisiklott. Beazonosította. A cikk alaposan beszámolt az áldozatokról, arról az anyáról és a lányáról is, akik első osztályon utaztak, és nem élték túl a balesetet, az apát még keresik, írja a cikk, mert az utaslista alapján tudták, hogy ő is velük utazott. A férfi összecsukta az újságot. Senki nem tudta róla a kupéban, hogy kicsoda. Ahogyan a felesége sem tudta, a lányát meg soha nem is érdekelte, a szülei meg már rég nem éltek. Nem kell visszamenjek, gondolta a férfi. Nem kell visszamenjek. Úgy érezte, mintha egy egész vonatszerelvényt gördítettek volna le róla, azt a súlyt, ami néhány óráig a felesége és a lánya testén hevert. Oda megyek, ahová akarok, gondolta. Új világ, új élet. Boldogan nézett végig az utasokon.

Siófokon leszállt. De nem új világokat felfedezni indult, hanem elfeledni a régit.

DARVASI LÁSZLÓ

INJEKCIÓ

Soha nem irtózott a vértől. A test és ami abból kicsorog, spriccel vagy préselődik, nem viszolyogtatta. Napfény, takony vagy vérömleny, egyre ment. Különben pedig tud már injekciózni is. Megtanulta elég gyorsan. Úgy lövi be, mint bármelyik nagy farú főnővér, és ugye, az is köztudott, hogy a nővérek ügyesebben szúrnak, mint az orvosok. Éjjel és nappal csinálják, éjfélkor még szúrnak egyet, nem is pirkad, már oda kell fordítani nekik a tomport. Ő naponta kétszer szúr, reggel és este.

– Megszúrsz?

– Most van ideje.

A felesége úgy három napja kérdezni akar valamit, aztán elfelejtette, mit. Pedig nem zavaros az asszony memóriája még ebben az állapotban sem.

– Kérdezni akartál valamit tegnap.

– Tegnapelőtt – szólt az asszony, a fogát piszkálta.

– Mondtad, figyelmeztesselek.

– De még mindig nem jutott az eszembe.

Az asszony lehunyta a szemét, színlelte, hogy már alszik is. De ő tudta, hogy ébren van, ezért nem is ment ki a szobából. Ez a szék, ül rajta, a nyakát körbe tudja fordítani. Ez itt a nagyszoba, ide költöztette, nem baj, hogy az utcára néz az ablak, diszkrét háttérzaj lesz a mindenség. Különben pedig mindegy, ha alszik Klára, akkor is fölébred, és nyomban rászól.

– Itt hagysz?

Megsimogatta a haját. Ült mellette, az újságot nem akarta elővenni a szék alól, egyszer Klára azt mondta, nagyon recseg. Direkt recsegteted az újságot, Géza? Egy

valamilyen könyv lapjai surrognak. Regény, történetek, az élet. Surrogás, körhinta. Hogyan is méred meg azt, ami forog. Nem olyan hangos, mint az újságrecsegés, de legalább annyira idegesítő. Kérdezte Klára, mit olvas, mi az a könyv, ő pedig megmondta, mire az asszony újra kérdezett, hogy de miért, Géza?! Mert kíváncsi, mondta ő, érdekli a történet.

– Unalmas, Géza – mondta Klára. – Én már olvastam, rossz a vége. Elrontották a befejezést.

Óvatos mozdulatokkal bekapcsolta a tévét, azt még lehetett nézni, le volt halkítva egészen. Nincsen hang. Csak képek vannak. A tévében némán villódznak a fények, tátog a bemondók szája, viszont a villogás, a képek gyors változása sem igazán kellemes, az is tud olyan idegesítő lenni, mint az újságrecsegés vagy a parketták hangja. Fontos szempont továbbá, hogyan áll a függöny, mennyi fény áradhat a szobába.

– Miért azt nézed? – kérdezte az asszony.

Kikapcsolta a tévét. Idővel különböző játékokat talált ki. Hány tárgy található a szobában, és megszámolta őket. Hány ember van a falra függesztett, polcokra állított fotográfiákon. Kicsoda szerepel a legtöbbször. Meglepődött, mert ő volt a legtöbb képen, és nem Klára. Ezt nem értette. Hány növény van a szobában. Nem lehetséges megszámolni a parkettákat. Tekintettel követni egy legyet, ha betéved, igencsak problémás egy légy szaggatott, logikátlannak tűnő szárnyalását követni. Egyszer betévedt az ablakon egy döglégy.

– Miért forgolódsz annyit?

Két éve tanította meg a nyugdíjas barátja, doktor Kosztolányi injekciózni, amikor elment hozzá, hogy nem bírják a nővér, az otthon ápolás költségeit, vagyis ő átvenne mindent, amit csak lehet. Átvette az úgynevezett terheket. A rendes nővér a hét elején jön ki, orvos pénteken. Néha elmaradt, mert az állapot stabil. Nem romlik a helyzet. Egyelőre. Kétszer kellett szúrnia Klárát, és a régi barátja, doktor Kosztolányi, aki mellesleg fölkészítette arra is, hosszú távon mi várható Klárával kapcsolatban, elmagyarázta, hogyan kell csinálni. Nem nagy ügy. Ráspriccelsz a területre. Hogy szívod föl a folyadékot. Kicsit visszaspriccelsz. Azt mondta doktor Kosztolányi, hogy próbálja ki rajta, beadhatja neki az inzulint. Szólni kell, hogy ne feszítsen, minél jobban feszít, annál inkább fáj. Amikor a barátján kipróbálta, doktor Kosztolányi följajdult, nem baj, Géza, bele fogsz jönni. Kérsz egy vodkát? Kérjél, csak vodka, nincsen színe, bármi szarból megfőzik. Hát tényleg belejött. Ha elment doktor Kosztolányihoz, ő adta be az orvos inzulinját, nevettek is, hogy fordult a kocka. Azt mondta doktor Kosztolányi, hogy szívesen ír helyette egy novellát. Megint nevettek. Újra töltöttek a vodkából. Kint esni kezdett, zenélt az eresz, az utcakő, dobolt a lomblevél.

– Most kimegyek egy kicsit.

– Hová?

– Csak sétálok.

– Nincs korán?

– Nincsen.

– Hozol süteményt?

Ha sétálni akart menni, kimozdulni órára, másfél órára, süteményt kellett hoznia. Ez így nem egészen pontos. Ha valamilyen ürüggyel a postára ment, képeslapot kért Klára, és ne legyen ugyanolyan. Bonyolult, egy postán akad maximum ötféle képeslap, ha ugyan. Kevesebb inkább. Ha boltba ment, kis dobozos csokis pudingot kellett hoznia, kettőt. Ha csak sétált, süteményt. Tehát így nemcsak a sütemény lett a sétája hozadékos kötelezettsége, hanem a cukrászda is, ahol ketten szolgáltak föl, a vörös és a fekete. Tetovált, valószerűtlenül vékony lányok, fiatalok, olyanok, akár az összerajzolt friss gyümölcs. Őszibarackra

írni erős, kemény hegyű tollal. Csak krémest vihetett, egy darab franciakrémes rendel. Meghallotta, hogyan nevezik a háta mögött a cukrászdás lányok, egy darab franciakrémes. A franciakrémes bácsi. Túl hosszú név, nem? Legközelebb bemutatkozott.

– Krémes Géza, gyerekek – és meghajolt.

– Bocsánat, egyedül tetszik élni? – és nem vihogtak.

– Régen írtam. Régen – mondta, és meglepődött magán, hogy dicsekszik.

– Igen, és miket?

– Olyat írtam... amit… – elgondolkodott.

– Milyet?

– Tud gyilkolni egy kályha.

Nevettek, egy kályha, nahát. Micsoda fantázia!

– Féltékeny lesz – mondta. – Miattatok! Az ilyen lányok miatt!

Még az elején, ahogy kezdődött ez az egész, sima krémest vitt haza, és ezzel elrontotta. Mert sajnos az nem kellett, Klára fektében elfordította a fejét, ráharapott vértelen alsó ajkára.

– Franciát kértem.

Letette a sima krémest a konyhaasztalra, nézte egy ideig. Az a kis hullámos süteményes papír. Nem tudta, miért, de szerette. Kis kemény papír, mi köze hozzá. Milyen hangosan zümmögött a hűtőszekrény. Az óra kattogása. Hány éve szaladt át a köveken utoljára svábbogár? A kukába dobta a krémest. De mintha megláthatta volna a mozdulatát, szólt bentről Klára, hogy jól van, mégis megeszi.

Kicsit hallgatott.

– Megettem a krémest, Klára – mondta kintről.

Amikor elment sétálni, és hazaérkezett, be kellett számolnia. Voltak bizonyos állandó pontok, helyek, helyszínek, a pad, az a kert, az az ablak, amit együtt láttak, ahol együtt időztek. A balkezes virágárus. A pék, akinek meghalt a lánya. A könyvesbolt, éppen milyen könyveket helyeztek el a kirakatban. Az öreg kalapos megvan még? Milyen operákat, hangversenyeket hirdetnek a plakátok. Puccini mindig hirdetve van, játsszák. Bartókot ritkábban. Csak hát szeret úgy sétálni az ember, hogy minden lépéséről be kell számolnia? Később már nem arra járt, nem amerre szeretett volna, másfelé indult, nem is kedvelt erre járni, került jókorát a fémházak, a villamos konténerek felé, és még mindig a régi útvonal dolgairól számolt be. Hazajött, és beszámolt a koldusokról, a közterület-felügyelőkről, valaki kiplakátolta a szomszédos utcát, elveszett Jenőke, egy drótszőrű tacskó, kedves, barátságos, négyéves hím, jutalom. Esni fog. Gyűlnek a felhők, feltartóztathatatlanul simulnak össze egységes szürkévé. Talán vihar is lesz. Jégeső. A Tiszánál tornádó táncol. Olyan dolgokról beszélt, amiket csak kitalált.

Elég nehéz volt kitalálni olyasmit, aminek annyi az igazsága, hogy el lehet hinni. Elég nehézkes olyannak mesélni, aki már csak saját magát hallja.

Klára a ruháit akarta látni. Két teli, szárnyas, matt fényű szekrényben sok ruhája volt. Nem tudta kidobni őket. Emlékszel arra, amiben megismerkedtünk? Behozta neki, mutatta, Klára bólintott. Melyikben utaztunk Nápolyba? Azt is behozta. Melyik a kedvencem? Azt is behozta. És Klára bólintott, mert ő nem tévedett soha. Tudni kell mindent. Ez kötelesség maradt.

– Még mindig nem tudod, mit akartál kérdezni tegnap?

– Három napja – mondta az asszony. – Három napja akartam kérdezni, csak elfelejtettem. De eszembe fog jutni.

Nemcsak az injekcióhoz értett, de sikerült megakadályozni a fölfekvéseket, és úgy pelenkázott, mintha fiatal kora óta csinálná. Minden este lemosdatta, ki tudta húzni alóla a lepedőt, hogy ne legyen rossz. Be tudta igazgatni az újat, hogy az se legyen kellemetlen.

– Mesélj valamit – mondta az asszony.

Hozzákezdett.

– Ezt már mesélted.

– Azt hiszem – sóhajtotta –, már mindent elmeséltem.

– Találj ki valamit. Mibe van az neked?

Kicsit gondolkodott.

– Százharmincnyolc tárgy van a szobában – mondta. Gyorsan hozzátette: – A fiókok nem számítanak.

– Mi ketten tizenötször vagyunk a képeken.

– Mi?!

Az asszony úgy hallgatott, mint akit elárultak. Kicsoszogott a konyhába, hogy a vacsorára pürét csináljon. Hol van a krumplinyomó. Az asszony kiszólt, meghallotta.

– Már háromszor szóltam – mondta Klára halkan, és megismételte –, háromszor.

Tálalt közben, lehet, hogy téved, és újra kellene számolnia mindent. Epidermis, dermis, subcutis, ezeken a bőrrétegeken hatol át a tű hegye.

Behozta a vacsorát, és azután a gyógyszeres tálcát.

– Eszembe jutott – mondta az asszony, és evett. Lassan kapta be a falatokat, nem mindent fogyasztott el, de gondos volt, mert enni kell így is.

– Mit akartál kérdezni?

Az asszony egyenként vette be a gyógyszereket. Kis korty minden szem után. Víz. Tiszta víz. Ezt a tiszta pi-vizet itta, mert méregtelenít. Nézték a táblázaton, hogy minden gyógyszert bevett-e. Igen, mindet bevette, jól van. Az asszony a karja után nyúlt.

– Eszembe jutott.

– Micsoda?

– Amit kérdezni akartam.

– Igen?

Lehet, hogy rosszul számolt. Volt ott egy kis kép, az asszony nevetett, száz éve készült, száz éve nevetett egy fiatal nő, hát hogy azt hozzászámolta-e, hozzájuk. Kire nevet. Miért nevet. Csak azért, mert mindjárt csattan a gép?

– Azt akartam megkérdezni, gondolsz-e arra, hogy megölj.

Kivitte a tálcát a konyhába, még nem mosogatott. Majd később. Tűnődött a pudingon, kell-e, inkább most nem kell. Nem is vitte be végül.

A másik kistálcán, az ágy melletti kisasztalon ott hevert a tű.

– Igen – mondta –, gondoltam effélékre. – Gondoltam sokszor arra, hogy végzek veled. És befújta Klára karját. Fölemelte az injekciót, fölszívott az üvegcséből, spriccentett kicsit, epidermis, dermis, subcutis, gondolta, miközben a tű hegye belehatolt a testbe, át a szöveteken, a sejteken, a múlton és jövőn, és aztán szétáradt ott, bent, egy másik, idegen anyag.

PUNGOR ANDRÁS

RIBIN

Kicsi lányom sokat sírt, kólika gyötörte, ő volt a kilencedik, a többit el kellett engednünk, nem voltak erősek erre az életre. Mondták az orvosok, hogy a feleségem miatt voltak gyengék, de én nem bántottam őt érte, pedig akartam, istenemre. Már akkor tudtam, hogy megbocsátok mindenért, amikor megtaláltam a revolvert a zsebemben, nem volt benne töltény, ezt végül a detektív úr is jegyzőkönyvbe vette, de a kicsi Olga úgy megijedt, hogy a feleségemnek át kellett ölelnie, hogy megnyugodjon. Rá is szóltam, még megfojtod, de ő csak szorította a melléhez, addig préselte, míg akkora nem lett, mint egy borsószem. Később egy gyufaskatulyában behozta hozzám a bajai kórházba, az udvaron játszottunk, hóembert építettünk. Kicsi lányom kacagott, nevettem vele én is, amerre léptünk, utunkból elseperte a havat a szél. Sokáig nem zavart minket senki, ám váratlanul egy mezítlábas, nagykabátos fiú lépett hozzánk, és azt mondta, hogy a szívéből kiáll egy vasmag, amit el kellene gurítani a bokrok alá, oda, ahol a király lakik. Mondtam kicsi lányomnak, hogy gurítsd el bátran, de ő nem figyelt rám, éppen egy faággal játszott, görbe volt, mint egy kígyó, korona volt a fején. A fiú, aki a malomtulajdonosnak volt a negyedik gyereke, megijedt, elszaladt az épület felé, hívta a főorvos urat, ám ő éppen konzíliumot tartott, elhessegette magától, mint egy döngicsélő legyet. A feleségem megdorgálta a kicsi lányom, nem szabad senkit ijesztgetni, mondta, és elküldte a fiú után, hogy kérjen bocsánatot. Ő szipogva engedelmeskedett. Amikor egyedül maradtunk, körbenéztünk, lélek sem járt az udvaron, feleségem kacsintott, és megengedte, hogy simogassam, tüzeltek a szemei, sikkantott, kinyílt fenn egy ablak, és a főnővér, a Bertalanné, azt mondta, hogy egy kicsit halkabban tessék, nagysága! Igenis, kérem, mondta megszeppenve a feleségem, aztán rám nézett, és pukkadozott a vidámságtól. Legutóbb Nikita Ribint láttam így nevetni, fent állt a kórház tetején, hiába mondta, hogy nem akar leugrani, Bernhardt főorvos úr, a nővérek és a két izmos ápoló kétségbe voltak esve. Imádkoztak neki, de ő kacagva a szerbeket hívta, pohár pálinkát ivott volna velük, mert csuda jó kedve volt. Hiába kiabált, nem hallatszott el a hangja a kávéházig, így kénytelen-kelletlen lemászott, mire az ápolók hátracsavarták a karját. Ő csak nevetett, és azt mondta, hallja a fütyülést, jobban tenné mindenki, ha hasra vágódna, mert a srapnel leszakíthatja a személyzet fejét. Két napra ágyhoz kötötték, maga alá vizelt, de énekelt, nevetett, azt mondta, őt senki le nem győzheti, csak a cár, akinek három lánya közül kettőnek legénykorában udvarolt. Ribin napok óta nem is nézett felém, ez a szokása, máskor meg folyton a nyakamra jár, hoz ajándékot, legutóbb megígérte, hogy szerez szappant. Manapság semmit nem lehet kapni, bár vége már a háborúnak, de még mindig heti hat alkalom helyett csak háromszor adnak nekünk húst. Pesten se különb az élet, olvastam az újságban, hogy nincs szén, újévig nem járnak a vonatok, és újra összeírják, kik jogosultak élelmiszerjegyre. Bernhardt főorvos úr nem szereti, ha hírlapot olvasok, azt mondja, felzaklat, de az egyik műtősfiú titokban hozott nekem fővárosi újságokat. Pár pengőt kért csak érte, odaadtam mind, amit Dezső öcsém küldetett nekem. Nem vágyom vissza Budapestre, a Kálvin téren már biztosan nyoma sincs a tréfálkozó patikáriusoknak,

a varrólányok leszegett fejjel sietnek a dolgukra, a Neptun-szobor körül pedig fekete ruhás férfiak beszélgetnek arról, hogy kit lőttek agyon a nyílt utcán, melyik suhancot akasztották fel a különítményesek. Itt lassan telik az idő, unalmamban egy kaviccsal szoktam kottát rajzolni a falra. Legutóbb az ápoló megkérdezte, mi ez a krikszkraksz, mondtam neki, hogy ez egy szélhámosság, amit ő persze nem értett, de nem akartam elmagyarázni neki. Estére végre megkaptam a szappant, Ribin lopta az orvosoktól, konzervet is hozott, késsel bontotta fel. Gyönyörű, faragott nyele volt a késnek, még az apjától kapta, aki az ő apjától örökölte, az meg az övétől, és így tovább. Bevacsoráztunk, aztán Ribin egy kézzel varrt dohányos zacskót halászott elő a zsebéből, szalaggal volt megkötve, Irina, a felesége készítette, mielőtt férje felszállt volna a frontra tartó vonatra. Kibontotta, ujjai közé csippentette a dohányt, a Budapesti Hírlapból leszakított egy csíkot, és cigarettát sodort belőle. Nem ért fel a morfiummal, ma is izzadok, ha az injekcióra gondolok, de hozatott nekem a kocsmából pirosbort, az már jó volt, kellemesen zsibbadt minden tagom. Aznap este még nőt is szerzett, kis mellű volt, de jól szeretett. Valériának hívták, azt hiszem. Amikor végeztünk, azt kérte tőlem, hogy a húgával is feküdjek le, aki a konyhán dolgozott mosogatólányként. Arra gondolt, inkább egy magyar legyen neki az első, ne egy kutya szerb, aki az övéivel folyton feldúlja a tanyavilágot, öli a népet, a kocsmában meg annyit fizet, amennyi jólesik neki, többnyire semmit. Ribin mesélte, hogy egy szerb katona egy lánykának késsel vette el a szüzességét, nyelével kezdte, de felszaladt a penge. Miska gyerek lélekszakadva rohant orvosért, a doktort felöltözve találta, gyorsan befogták a lovakat, de hiába, harmadnapra kivérzett szegény leány. Megvallom, sok volt a vesződség Valéria húgával, ügyetlen volt, a blúza vásott, szerencsére csak gyenge vérzése volt. Becsületbeli ügynek tartottam a coitust, külön szerencse, hogy a nővére két hétig minden este hálás volt érte. Alig vártam a tavaszt, feleségem keveset jött, nem láthattam kólikás kicsi lányomat, kérdezgettem az ápolókat: vajon a kis Olga kigyógyult-e már a bajból?, de mindegyik a vállát vonogatta. Bernhardt főorvos úr brómot rendelt nekünk, hogy ne nyugtalankodjunk, én nem vettem be, a nővérek éjszakánként hálásak voltak érte. Végre eljött a cseresznyevirágzás, kárpótolt mindenért: a finom ételekért, a kávéházi füstért, még a Zeneakadémia sem hiányozott annyira, hullámzott valami körülöttem, színe volt, illata, talán Wagner-muzsika volt. Nem, rosszul mondom, az én Notturnóm szólt, a hegedűszóval kialudtak bennem a nehéz szagú gázlámpák. Éjjel mindig a kicsi lányomról álmodtam, könyörgött nekem gyógyszerért, én feltörtem a szekrényt az orvosi szobában, elhoztam néhány ampullát, és belekevertem a teájába, amitől kisimult az arca, kipirosodott, mosolygott, és azt mondta, köszönöm, apácskám. Amikor Ribinnek elmeséltem az álmomat, azt mondta, nekem nincs is lányom, megölte egy szerb szuronya, kifolyt minden vére abba az árokba, amit az antant ásatott a megcsonkított Magyarország köré. Ekkor kiabálni kezdtem, sírtam, zokogtam, az ápolók leöntöttek egy dézsa vízzel, megvertek, nyugszol már?, kérdezték minden rúgás után, végül hozzákötöztek az ágyhoz. Ribin bocsánatot kért, azt mondta, nem így gondolta, de én nem akartam beszélni vele, a fal felé fordultam. Amikor kinyitottam a szemem, forróság ömlött be az ablakon, fecskék rajzottak az eresz alatt. Bernhardt főorvos úr szerint hónapokig aludtam, a nővérkék már megsirattak, hiszen Ribinre egyik sem számíthatott, mert örök hűséget esküdött az ő Irinájának. Az orosz

megjelent az ágyamnál, ünnepélyesen azt mondta: utoljára kér bocsánatot, de ha nem fogadom el, akkor többet nem látom. Bólintottam, erre nagyon jó kedve lett, és azt mondta, kelni fel és járni! Nem tudtam mire vélni, de engedelmeskedtem, bár gyengék voltak a lábaim. Ribin hónom alá nyúlt, és kicipelt a folyosóra. A lépcsőnél már visszatért az erő a tagjaimba, nem kellett támogatni. A portásfülke üres volt, az orosz lefizette az öreget, így senki nem állított meg minket. Hova megyünk?, kérdeztem, de Ribin nem válaszolt, jelentőségteljesen mosolygott. Mellettünk konflisok haladtak, napernyős asszonyságok fegyelmezték a rakoncátlan gyerekeiket. Az utcakövek égették a talpam, ekkor vettem észre, hogy nincs rajtam a cipőm, pizsamában vagyok, nem ingben, nadrágban. Kis idő múlva Ribin mosolyogva mutatott maga elé, mintha gazdag birtokával dicsekedne: megérkezni! A népfürdő bejáratánál álltunk, szinte üres volt a placc, csak néhány dologtalan lézengett a nyári forróságban. Ott helyben mezítelenre vetkőztünk, Ribin fejest ugrott a vízbe, én csak óvatosan ereszkedtem bele, mert féltem, hogy a szívem nem bírja a hideget. Az orosz arcomba fröcskölte a vizet, amiért nagyon megharagudtam rá, és azt kiabáltam, hogy megfojtom. Ő nevetett, kimászott a partra a bámészkodó cselédlányok nagy örömére. Megfeszítette a bicepszét, a lányok sikítottak, ő meg ismét beleugrott a vízbe. Kitört belőlem a nevetés. Késő délutánig pancsoltunk, ám valaki feljelentett minket, és jöttek a detektívek, kiparancsoltak a vízből. Előállítottak a rendőrségre, kihallgattak, amikor megmondtuk, hol a lakóhelyünk, azonnal tárcsázták a főorvos urat, aki igazolt minket. Rendőrségi autóval szállítottak vissza minket a kórházba. Mintha főbenjáró bűnt követtünk volna el, pedig az ápolók mesélték, a Deszkás utcai pocsolyákban a helyi suhancok is meztelenkednek, de azokkal nem törődik senki. Bernhardt főorvos úr a kapuban fogadott minket, csóválta a fejét, kolléga, ez nem volt szép magától, mondta, de Ribinhez nem szólt egy szót sem. Behívatott a szobájába, gondoltam, alaposan meg fog dorgálni, de megkínált egy jó egyiptomi cigarettával. Íróasztalához ült, én a vendégfotelbe, pöfékeltünk, és Mahlerről beszélgettünk. A zene Napóleonja volt a kedvence, mert császár volt ő, ebben mindketten egyetértettünk. Közben az iroda előtt Ribin kétségbeesve tördelte a kezét. Amikor végre kiléptem, sírós hangon kérdezte, milyen döntés született, mi lesz a sorsunk. Nevetve mondtam, hogy semmi bajunk nem lesz, míg világ a világ. Erre ő azt monda, hogy egy gond azért akad, mert amíg távol voltunk, valaki ellopta a kését. A párnája alá dugta, de nincs ott, átkutatta érte az egész kórházat. Bementünk a kórterembe, kérdőre vontuk a hálótársainkat. Vállukat vonogatták, nem érdekelte őket Ribin kése, erre az orosz olyan dühös lett, hogy összevert mindenkit. Utoljára a malomtulajdonos fia maradt, amikor ráemelte hatalmas öklét, a gyerek sírva fakadt, és beismerte, hogy ő vette kölcsön a kést, mert elgurult a vasmagja, felpattant a kerti tölgyfa tetejére, és ott beakadt egy ágba. Utánamászott, le akarta vágni, de a kés beszorult a fába. Hiába próbálta, nem tudta kihúzni. Ribin megragadta a gyerek vállát, mutasd, melyik volt az a fa, mondta, és tolta maga előtt a fiút. Az udvar déli részén állt a hatalmas tölgyfa. Az orosz nem mert felmászni, azt mondta, egyszer elragadta egy sasmadár, ledobta, azóta fél a magasságtól. Felmásztam hát helyette, ahogy feljebb jutottam, megizzadtam, csípte a szemem a szél. Már fenn jártam a felhők között, amikor megpillantottam a kést. Markolata beakadt két ág közé, a pengéje felfelé állt, vér csöpögött róla a homlokomra. Ekkor tudtam meg, hogy végünk van: nekem, Ribinnek, a feleségemnek, kicsi lányomnak, de még Bernhardt főorvos úrnak is. Lekiáltottam, hogy meneküljön, ki merre lát, már hallom, valaki sír, kiabál itt a fejemben, mint a kilőtt golyó, úgy süvíti, hogy Ribin késébe belelépett az Isten.

SZEIFERT NATÁLIA

BÁRSONYTAKARÓ

Harmadszor kezdem újra e följegyzést, magam sem tudom, mi a pontos oka. Talán a bűz ezen a vonaton, a mocsok, melyben utazni vagyok kénytelen a sok fáradt arcú, apathicus idegennel. Fűtés nincs, magamon hagytam a kabátomat, kényelmetlen így. De leginkább az ócska papiros bosszant, és ez a rémes kemény ceruza – ceruza! –, amellyel kaparom a kis füzet lapjait. Igen ócska minőségű írószerekhez lehet jutni mostanában.

Hollós temetéséről jövök. Nagy nehezen szántam rá magam, egyetlen porcikám se kívánkozott sem utazni, sem a temetőbe, mégis, ha nem jövök, bántam volna. Tudom magamról. Amikor a sürgönyt kézhez vettem, tudtam, most lesz hát az a „még egyszer", az az „utoljára", amikor el kell jönnöm Pestre.

Az ember ebben a korban már nem utazik. Mást se igen tesz. Annyira vén vagyok, hogy túl vagyok már azon a szép koron is, amit Pista bácsi ért meg, hatvannyolc volt, ma is emlékszem, hogy fogadkoztam egykor, hogy megszabadulok a méregtől, hogy oly soká éljek, mint ő. Akkoriban is még hetente coitált! Máig sem értem, miből volt az öreg. Nemhogy nem coitálok, de az írástól is egészen elszoktam, évek óta nem készítek jegyzetet, se pontokba szedett terveket, nincsenek tervek. Talán ha egy. Nem úgy régen, amikor minden évben összegeztem, célokat tűztem, hol dicsértem, hol korholtam magam, mindezt a napi munka mellett, a komolyan vett írás mellett, magamnak. Mit gondolhattam, mire lesz az jó. A hírnév és a fürdőorvosi állás nincs sehol. Ma épphogy bírom a tollat tartani, illetve most ezt a kiállhatatlan ceruzát, mintha ki akarna fordulni az ujjaim közül, azt mondja, minden poklok megírva, minden szer és minden szerelem elfakulva valahol a mélyben, egy elfelejtett asztal fiókjában.

Hogy unalmas vagyok, tudom. Nem is magamról hát, hanem a jó Hollósról. Sosem hittem, hogy eltemetjük. Hogy én is. Hogy állni fogok majd a koporsó fölött, nézni a drága özvegyet, ki jócskán fonnyadottan már, de a régi kedves tekintettel vigyázza az utolsó utat. A nagy ember utolsó útját, akinek én is köszönhetek, mint sokan, akivel annyit ültünk az Intézet udvarán a hátsó parkban, de most nézem. Úgy írok róla, mint barátról szoktak, pedig nem tudom, nevezhetem-e magam az ő barátjának.

Dezső mutatta be nekem, a kedves Desiré, a kis Dide, s már ő sincs velünk, hogy lehetséges ez. Nagy felindulásban volt ő az első háború után. Én kis híja volt, hogy ott nem maradtam az édes mérgekkel folytatott gyötrelmes viszonyomban, elharapózó bajaimban. Nem is emlékszem, éppen hogyan, talán egyszer náluk, Dezsőéknél, valami véletlen folytán találkoztunk. Igen, így volt, Hollós István doktor karakteres feje és a bájos feleségének okos, sugárzó arca átütött a bódulatomon. Az a vidám arc, mintha annak a nőnek soha életében egyetlen gondja nem lenne, mindig készen állt a tréfára, egy jó nevetésre, egy kedves mondásra. A szívjósága elbűvölte az embert azon nyomban, ahogy váltott vele egy szót. Egyetlenegyszer tettem feléje közeledő lépést évekkel később, de úgy hárította el, szelíden és bizal-

masan, hogy soha többé meg nem próbáltam. Mily különös, rossz tréfa, Olgának hívták őt is. Hívják ma is, de talán inkább Hollós néninek. A Sárga Házban a vén zsidó, a Grün csak doktornénak szólította. Egy nap azt találta mondani, hogy nem felel meg neki az intézeti koszt, minthogy nem kóser, s Olga azonnal a szívére vette, ahogy mindenki nyűgét, mert ő folyton ügyelt, nehogy a testi állapota bármelyik bentlakónak leromoljék. Sóletet főzött hát az öregnek, aki erre agyba-főbe dicsérte Hollósnét, a kiváló doktornét. Persze aztán szombaton, amikor István meglátta Grünt a szivarral a szájában, csak nem állta meg, hogy megkérdezze tréfából, ha már úgy tartja a rendet: Herr Grün, Sie rauchen am Schabes? – hogy ti. dohányzik szombaton, mire a Grün azt mondta: Wozu bin ich den meschüge?! – mármint „Mire jó, hogy bolond vagyok?!" Nevettek mind, Olga szeme csak úgy csillogott. A humor s a nő ritkán jár ilyen szépen együtt.

Akkor már én jól voltam, úgy magamhoz képest. Kimenekültem a viharból. Hollós bezzeg végigszolgálta az első háborút katonaorvosként. Amikor a tulajdonképpeni feleszmélésem megvolt, jóformán irigyeltem őt ezért, és megvetettem sok türelmét és újításait, amelyeket alkalmazott a betegekkel. És nem bocsátottam meg neki az ő Olgáját. Elég soká, úgy huszonhétig, míg őt ott nem túl szépen kényszernyugdíjazták, eltartott, hogy apránként elismerjem magamban. Munkát is ő intézett nekem a Házban, így végképp kiszolgáltatottja voltam, habár ezt sosem éreztette velem, nem kellett leköteleződnöm, és ráadásul szabadon elmehettem bármikor. Nem akartam én menni se, maradni se. Kúrám alatt, s utána, amikor dolgozni kezdtem a Házban mint alorvos, belevetettem magam a nyelvészkedésbe vele meg Dezsővel, pedig még akkor nem is értettem, minek keresnek szavakat a psychologiának magyarul. Nem voltam lelkes, mint ők, nem igyekeztem nagy fölfedezéseket tenni, se magyarázatokra lelni, se kifejezéseket alkotni, de valamennyire azért mégis elmerültem benne, elterelésül. Amíg a szavakon túl kutakodtam, elgondoltam, hogy a nyelvben valóban van valami ősibb, meghallgattam a kicsiny gyermekeken tett megfigyelésekről szóló beszámolókat, hallgattam, milyen elméletek képződnek a nyelv előtti beszédről, a gesztusnyelvről, arról a szükségről, amely az első hangokat kikényszeríti, addig sem gondoltam P-re, M-re, nem kínoztam magam azzal, hogy minden maradék élnivágyásom odalesz, ha sokáig maradok nő nélkül, ha sokáig maradok igazi vágyak nélkül. Máskor azon merengtem, hogy az analyticus elme vajon psychologiát csinál-e a nyelv megértéséből, vagy éppen a nyelv megértése során csináljuk az analysist. Ezt máig se tudom. Ezenkívül még egyes szavakkal napokon át foglalkoztam magamban, nagyon megragadott, amit egyszer az álomról, az *álomfejtés* szóról mondott Hollós, milyen kifejező, minthogy *fejteni* nem lehet akármit, gondoljam csak el. Ez mind elterelte a figyelmemet saját gyengeségemről, könnyítette a küzdelmemet a mérgekkel. Hogy jól voltam gyógyszerezve, az is Hollós érdeme, mint olyan emberé, aki egyébiránt sikeres alkoholistagyógyász volt, már évek óta működtette a csoportját a Házban, s minden addictiót valamiképpen kezelni hivatottnak éreztem. A nagy bizalom, amelyet az ember akaratlanul Hollósba helyezett, az végig sziklaszilárdan megmaradt. Így volt ez a kijáró betegeivel, az antialkoholista csoportja tagjaival is, és velem is.

Miután elbocsájtották a Házból, alig rejtetten hivatkozva származására, magam hazaköltöztem, azóta alig láttuk egymást. Édes drága Dide temetésén találkoztunk utoljára. Később tudtam meg, hogy Hollóst kis híján a Dunába lőtték, Olgával együtt, de csodálatosmód az utolsó pillanatban visszavezényelték őket a gettóba. Már ott álltak a parton, kezük összekötve. Nem voltam hát barátja, nem voltam ott, amikor a legnehezebb idők jöttek rájuk, nem is tudtam róla, merre, hogy él, nem is gondoltam vele. Akkoriban estem vissza egy időre, de már gyengült energiákkal, óvatos adagokkal, és mielőtt lemerülhettem volna újra a mérgek

áramlatába, már egyre nehezebben jutottam hozzá bármihez. Pantopon egyáltalán nem volt elérhető nálunk, talán ki is vonták. Jobb is volt így, P-vel már nem merhettem volna újra kísérletezni, M-et adagoltam másod-harmadnaponként, csak 0,006 g-ot, mint egykor. De nappalra olyan collaptoid fáradtságot hozott rám, hogy semmit nem tudtam volna többé végezni, ha valahogy le nem gyűröm, el nem hagyom. Az írás ment még a legkönnyebben mindennapi dolgaim közül, de a tisztaság idején alig-alig került ki a kezem alól valami értékelhető.

De már megint magamról, mindig magamról. A jó Hollós temetése napján. Ez a megbocsáthatatlan öregedés.

Azzal a szándékkal vásároltam a pályaudvari trafikban ezt a kacat kis füzetet, hogy írjak róla, szóljak róla valamit. Hátha a sok emlék, mely most megrohan, a nyomában keletkező felindulás valamit előmutat majd a régi készségeimből.

A kezem elfáradt most az írásban, szünetet tartottam az előbb. Kiléptem a vonatkocsi folyosójára egy rövid dohányzásra. Különös, milyen szaga van a vonatnak mostanában. Újfajta dieselmozdony húzza, de a kocsik kényelmetlenek, és valahogy mintha mindig szennyesek lennének, mintha a nyár pora ragadt volna bennük, és szaglana még most, a februári hidegben is. Persze örülhetünk, hogy járnak egyáltalán. Ez a mondat is! Örülhetünk. Hány mondatom kezdődik így még. Mintha tényleg volna valami örülnivalóm.

Nincs sok csomagom, könnyedén leszállhatnék bárhol, ahol kedvem tartja, de hideg van, és én úgy reszketek. Már nem alszom el akárhol egy éjszakát. Egy kis kézitáska van nálam, benne egy pakli dohány, a sálam, a tárcám és a Veronal meg a Codein, amit a Házban szereztem. Tudtam, hogy emlékezni fog még rám ott valaki. A temetés előtt mentem fel, gondoltam, ott kicsit összeszedem a gondolatokat, emlékezem, fölkészülök a szertartásra, ahol úgyse lehet búcsúzni. Búcsúzom hát ott, ahol utoljára voltunk egymás majdnembarátai, megkeresem a főnővért az osztályon, hagyom, hogy a csodálkozástól félájultan a nyakamba boruljon, én kissé megszorítom, ahogy régen, mintha nem venném észre, hogy terebélyes és petyhüdt vénasszony lett belőle, akkor aztán, mintha épp csak ott jutna eszembe, könnyedén kérek tőle egy-két fiola gyógyszert, aztán elköszönök, és mielőtt eljönnék, kilépek hátra, a fehérre fagyott nagy kertbe. Úgy is lett, álltam a csupasz fák felé tekintve, szívesen a csillogó takaró alá bújtam volna, és ott eszembe jutott egy régi beszélgetés, csodálatos, miért éppen ez. Hollóssal ültünk a padon – az a pad még mindig ott áll –, nyár volt, délutáni vizit előtt szítta a szivart, mondogattuk bele a levegőbe, hogy melyik bentlakóval mi lehet, milyen kezelést alkalmaznánk, ízlelgettük a dohányunkat, fújtuk a füstöt a sárga fénybe. Az egyik férfinak előző este őrjöngéses rohama volt, rémálom kínozhatta, de úgy, hogy még ébredés után sokáig nyitott szemmel is az álomban volt, és azt hitte, azonnal meg fog halni. Miután lecsillapodott, belázasodott, és aznap is lázban feküdve töltötte a délutánt. Akkor Hollós elmesélte egy gyerekkori élményét arról, amikor lázas betegen otthon feküdt. Bársonytakaró ölelte körbe, és lassan egészen elveszítette a tudatát. Mondja, hogy határozottan emlékszik rá, amikor azt érezte, hogy elsüpped, süllyed, mintha víz alatt volna, és tudta, hogy most vége lesz. A bársonytüskék táncoltak körülötte, és ő csak azt tudta, hogy kifogy belőle minden, kifogy belőle az élet, és ő meg az életből fogy ki. És nem is félt, pedig tudta, hogy nincs segítség. Aztán jött egy bukfenc, így mondta, egy bukfenccel ért véget, fölbukott a víz színére, nagy levegőt vett, és akkor már biztos volt, hogy megmarad. Nem tudom, hogy emlékezhetem erre ilyen részletességgel, hiszen már eltelt harminc év azóta, hogy mesélte nekem ott, a napon ülve, nyugodtan szivarozva. De emlékszem, nagyon jól emlékszem most minden szavára, mert sosem felejtettem el. Sokszor jutott

eszembe ez az erős ember, akit gyermekként elképzelni is nehéz, hogy beszéli el azt az álmot, azt az állapotot, amely nekem is oly ismerős volt, mintha magam százszor átéltem volna már. Mesélte közönyösen, kellemes hangon, minden utólagos újraélés nélkül. Mintha csak azért mondaná, hogy engem biztasson. Ahogy álltam ma délelőtt a Ház mögött a parkban, az elmém ebben a bársonytakaróban fekve vetítette őt a szemem elé, a felnőtt, öreg doktort lebegve láttam a bársonytüskék forgatagában, és megint csak megkerült a savanyú irigység, most már, gondoltam, nem bukik föl a víz színére.

A kezem igen elfáradt újra, nehéz a rossz papírra vacak ceruzával írni. Szellőzködtem egy kicsit a folyosón az előbb. Most belenéztem a kézitáskámba, megnyugtatón pihennek ott a szerek. Lehet, hogy mégis leszállok a következőnél.

(1957. február)

KONTRA FERENC

MIHÁLY

Elmaradtak az utolsó órái, szinte futva, mosolyogva tette meg az utat hazáig. Amikor végigment a gangos függőfolyosón, mindig végighúzta a kezét a nyíló virágokon. Mintha versenyeztek volna az asszonyok, hogy a lakásuk elé minél több cserepet halmozzanak. Innen tekintett le a félkör alakú udvarra, a sok színben körbefutó növényekre, ettől mintha jobb kedve lett volna, még sokáig érezte a kezén a levelek, virágok illatát. Ilyen polgári lakás volt az övék is, fényes ezüstkilinccsel a bejárati ajtón, melyet Tiffany-ólomüveg díszített, egy angyalszárnyas lány állt a közepén, érzéki liliomszállal. A kislány a zárba dugta a kulcsot, és rutinos mozdulattal már nyomta is a kilincset, de meglepődött, hogy valami nincs rendjén, nyitva hagyták, csak a láncot akasztották be. Tehát valaki itthon van, ezen meglepődött egy kicsit, de nem akart csengetni, túlzásnak tartotta; egyébként is, lehet, hogy az anyja éppen pihen. Nem először akasztotta ki a láncot a hosszú tollszárral, amit az iskolástáskájában hordott.

Nesztelenül tette vissza a láncot, és csukta be a bejárati ajtót. Az anyja ezek szerint mégsem indult még el a húgához, nem akarta zavarni. Elindult óvatos léptekkel az ebédlőn át a szobája felé. Hangokat hallott a hálószobából:

– A két reményteljes ügyvéd közül nem téged választott az apám.

– Sikerült rajta is bosszút állnod.

– A bosszú sosem érdekelt, azt teszem, ami jólesik.

– A legjobb barátom volt, de azért féltékeny voltam rá, és én bizony élveztem ezt a bosszút.

– Csak a hozományomért vett el.

Erre nem is mondott semmit a férfi, hosszabb csend következett. Aztán valami mással folytatta:

– Ennyi idő után újra ebben a szobában… Utálok napos szobákban bujkálni. Biztos, hogy nem jönnek haza?

– A férjem Bécsben van.

– Mintha már neve sem lenne a szerencsétlennek. Egyébként tudok róla. És a gyerekek?

– Iskolában. Egy óránk még biztosan van.

A kislány olyan csendben mozdult, akár az árnyék. Résnyire nyitva hagyták az ajtót. Ott állt dermedten, opálos tekintettel, és csak bámult. Tudta, hogy őt most nem láthatják, mert árnyékban van, az ebédlőt ilyenkor sötétben hagyják, innen vannak elhúzva a függönyök. A hálószoba viszont fényben úszott. Az anyja hátát és fél combját látta, mellette pedig a férfi kifényesedett, izzadt testét, meztelenül szétterült az anyja mellett, jobb karja lelógott a hitvesi ágyról, a plafont nézte. Most újra megszólalt:

– Ilyenkor újra és újra eszembe jut, hogy elszökhetünk valahova, új életet kezdhetnénk, még most sem késő.

A kislány érezte, hogy milyen kínos helyzetbe került, már maga sem tudja, mióta nem vett levegőt, gyorsan és csendben el kell innen surrannia. Hátrált a bútorok között, szerencsére nem vették észre. A szobájába osont, a kulcs sem csikordult meg, ahogy magára zárta az ajtót, aztán kivette. Megengedték neki, hogy zárja a szobáját. Ha megpróbálná kinyitni az anyja, akkor azt hinné, hogy még nem jött haza, ezért nem szabad belül a zárban hagynia ilyenkor a kulcsot. De ilyesmire nem is került sor.

A búcsúzás beszédfoszlányai hallatszottak az ebédlőből. A férfi jellegzetes, mély hangját hallotta tisztán, kivehetően:

– Sosem engedlek el, bármi történjen.

Aztán a bejárati ajtó nyílt és csukódott. Majd kapkodó mozdulatokat hallott. Az ebédlő drapériái siklottak a fémkarikákon, hogy ott is világos legyen. A komód fiókjai súrlódtak. Távolabb szekrényajtók nyíltak, vállfák gyors csapódásai, mint mindig, amikor az anyja nem tudja eldönteni, hogy éppen mit vegyen fel. Gyors mosdás a fürdőszobában, minden ajtó nyitva marad, ahogyan szokott ilyenkor. Még a dudorászása is hallatszik, időnként vékony, fülsértő hangján azt énekelte hangosan szappanozás közben, hogy „a jázmin illatát szitálja ránk a szél, szívemben tiszta vágy tündér varázsa kél".

Ismét kapkodott, egy tompa tárgy a földre esett. Elmenőben a táskáját kereshette. Aztán megállhatott a tükör előtt, ahogyan szokott, hogy megigazítsa a haját.

– Úristen, ezt a foltot le kell púdereznem vastagon!

Most is magában beszélt, mint ahogy szokott.

– A fene egye meg ezeket a hülye szokásait!

Fémszelencék csörrentek, majd nyilván egyetlen mozdulattal söpörte őket vissza a felső fiókba, ahogyan szokta.

Végre kattant a dupla zár a bejárati ajtón. Elment a húgához.

A kislány összegömbölyödött az ágyán, mint egy macska. Közben úgy is viselkedett, az ágyneműt kaparászta, és dühösen a párnájára csapott. Lassan szedegette össze a mozaikkockákat, talán csak ő ismeri mindegyiket, neki kell valamit tennie. Hallott róla, hogy a két fiatal ügyvéd jó barátságban volt, versengtek az anyja kegyeiért. Sokszor együtt szórakoztak. Látott egy ilyen fotót az anyja holmija közt, a nagyréti vendéglő kerthelyiségében készült. Az anyja szemlátomást flörtölt mindkettőjükkel.

Egy veszekedésre is emlékezett, még egészen kis korából. Akkor fel sem fogta a jelentését, az apja azt vágta az anyja fejéhez, hogy a gyermekeim féltestvérek, mert egy feslett szajha vagy. Azt gondolták, hogy ő ezt nem hallotta. Azóta alszik az apja a vendégszobában, azóta nem aludt náluk vendég, azóta nem volt közös vacsora a nagyszüleikkel sem. Csak ők mentek el néha látogatóba.

Az első gondolata nem is a felháborodás volt, hanem hogy ez szemérmetlenség. Úgy képzelte, hogy ilyesmit szégyenlősen, sötétben csinálnak, nem pedig vakító napfényben, egymást simogatva. A szembesülés a látvánnyal felkészületlenül érte. Amit olyan titokzatosnak gondolt, nagyon is közeli és érthető lett.

A második gondolata a bosszúé volt, mert úgy érezte, hogy ez az idegen férfi elsősorban az apját alázta meg, akit ő annyira szeretett. Az apja az ő pártját fogta mindig a mindenben tökéletes öccsével szemben is. Ezért bosszút kell állnia, mert ez a férfi nem szakít az anyjával. A viszonyuk régóta tart, az anyja soha nem is tudott választani a két férfi közt. Hogy öccse kinek a gyermeke, csak ő tudhatja, ha tudja egyáltalán. Vajon az apja honnan sejtette vagy tudta, hogy a felesége megcsalja egykori vetélytársával? Megérzés volt, vagy ő is rajtakapta őket? Mindenesetre egy másik ügyvédi irodát keresett. Miért vállalja folyton a bécsi kiküldetéseket? Talán neki is van valakije? Közben csak értük játsszák a szerepüket, a békés családi színjátékot? Csak miattuk maradtak együtt?

Dehogy. Mindketten veszítenének a válással. Az apja a jólétét, a külföldi nyaralásokat, a hajóutakat. Az anyját pedig kitagadná az örökségből a nagyapja, és mindent a másik lányának adna, ha megtudná, hogy csalja a férjét, ráadásul éppen azzal az ügyvéddel, akit ő két lábbal rúgott ki annak idején, mert szélhámos nőcsábásznak tartotta. Ezekben a körökben mindenki ismer mindenkit. Van is benne valami. Bármekkora nőcsábász is, a fiát mindenkinél jobban szereti, ezt sokszor látja, mert érte jön az iskolába. És a fia is felnéz rá. Mihálynak hívják, az öccse osztálytársa. Eltöprengett rajta, hogy hasonlítanak-e egymásra. Nagyon jó barátok, tiszta tekintetű, őszinte gyerekek, és nagyon értelmesek. Két évvel fiatalabbak nála. Egyforma magasak. Lehetséges? Ők az erősek, okosak, szépek, akik habzsolják az életet, nekem pedig akkor jut ebből némi morzsa, ha a tíz körmömmel kaparom össze. Mi lesz ennek a vége, tépelődött magában a kislány, ebben a fertőben nem élhetnek tovább. Nem az a fontos, hogy mi hogyan történt, hanem az, hogy mi jöhet ezután. Valahogy helyre kell hozni, amit elrontottak. Magam miatt.

Az öccsét könnyű volt rávennie bármire. Már sokszor kerestek kincseket kisebb korukban, most újra ezt hozta elő egyik délután, amikor a szüleik nem voltak otthon.

– Mihállyal nem mentetek még kincsvadászatra?

A fiú csodálkozva nézett a nővérére:

– Nem, még soha.

– Mert olyan mulyák vagytok. Majd én kitervelem, hogy érdekesebb legyen.

– De nem egy lánnyal szoktak a fiúk kincsek után kutatni! A lányokat más érdekli.

– Honnan tudod, mi érdekli a lányokat? Az ilyen kisfiúk titkos doboza érdekli leginkább az ilyen lányokat, mint amilyen én vagyok. Ha nem teszed azt, amit mondok, akkor elmesélem apának és anyának, miféle képeket nézegetsz titokban.

Az öccsének kikerekedett a szeme, váratlanul érte a fenyegetés.

– Jól van, megengedem, hogy velünk gyere kincsvadászatra.

– Minél veszélyesebb a játék, annál érdekesebb. Előttünk a parkban, a platánok takarásában áll a vízművek pavilonszerű épülete. Van azon egy hátsó ajtó, egészen lent, és rozsdás, szinte észre sem venni a bozóttól. Egy körlépcső vezet le egy henger alakú járaton a mélybe. Itt sötét van, visszük a viharlámpát. A csatornába jutunk, itt már a vízelvezető csatornafedelek rácsa szórt fényt ad…

– Ne is folytasd, már minden kölyök ismeri, ez volt az első komolyabb felfedező utunk Mihállyal.

– No látod, a lányok is megjárták ezt az utat. A titkos találkák itt zajlanak.
– Akkor miért érdekes ez az egész?
– Én majd lent várlak benneteket. Mihály ellopta anya fülbevalóját, amikor legutóbb itt járt. Azt hitte, nem veszem észre, hogy kihúzza a tükör alatti fiókot.
– Sosem tenne ilyet!
– Majd eldől lent, a csatornában. Ott be fogja vallani.
– Ugyan már!
– Ha nem vállalod, akkor elárullak, ahogyan mondtam. Jól tudod, hogy megteszem. Két nap gondolkodási időt kapsz.

Eltelt egy nap, és a fiú fontolóra vette, amit a nővére mondott, elvégre csak játék a kincskeresés, nem eshet semmi baja Mihálynak, ha ártatlan.

A nővére erre azt mondta:
– Ketten elég erősek leszünk hozzá, hogy a vasoszlophoz kötözzük. Jó móka lesz, bevallja utána, hova dugta a fülbevalót. Bekötjük a száját, hogy ne tudjon kiabálni. És ott hagyjuk egy kicsit. Csak éppen annyi időre, hogy megleckéztessük.

Könnyebben ment, mint ahogyan azt a lány gondolta volna. Már a második napon lent voltak a csatornában tanítás után. Mihály azon sem lepődött meg, hogy a lány már ott volt, hiszen régtől ismerték egymást.
– Tudja valaki, hogy velünk vagy?
– Nem mondtam senkinek.
– És azt, hogy ide jöttél?
– Dehogy! Csak most határoztuk el, hogy lemászunk.

Az indiánost nemigen értette, az ellopott fülbevalót még kevésbé, de annyira megbízott a barátaiban, hogy csak annyi ellenállást tanúsított, amennyi a játék kedvéért kellett. A lány olyan gyorsan csinálta, hogy Mihály fel sem fogta, mi történik, a két kezét hátra, aztán a két lábát is az oszlophoz kötötte. A következő pillanatban a lány elővette az anyja selyempongyolájának övét, és azzal tekerte körül a fejét a szájánál, hogy ne tudjon beszélni, kiabálni. Valaki majd ezt is érteni fogja.

Az öccse már azt sem tudta, mi miért történik, csak tette, amit a nővére mond, és a félelme szinte görcsbe rántotta, mint aki akarata ellen cselekszik. Mint akit elátkoztak. A nővére csak tetézte benne a tehetetlenséget, amikor ilyeneket mondott:
– Végre minden a helyére kerül. Ez a játék mindent elrendez.

Tolta az öccsét, közben jó szorosan megragadta a nyakát, hogy azzal törődjön, vajon kap-e levegőt a lépcsőn felfelé. Sietett vele, hogy minél előbb fent legyenek a platán jótékony fedésében.
– Az elégtétel is élvezet. Látod, hemperegni fogok én is a boldogságtól a napfényben! A magam módján. Én itt fogok őrködni, nehogy eszedbe jusson idejekorán kiszabadítani! És azt se feledd, hogy a dobozkád nálam van a képekkel, megmutatom mindenkinek, ha egy szót is szólni mersz!
– Teljesen megbolondultál – nézett a szemébe az öccse, és futott haza, vihar dúlt a fejében.

Eltelt egy óra. A szobában előszedte a füzetét, a könyvét, nekiállt a házi feladatnak, hogy lekösse a figyelmét arra a néhány órára, amíg lemehet újra a csatornába. De nem tudott a feladatokra figyelni, mert úgy érezte, hogy valami gonoszságot eszelt ki a nővére. Szinte felnőttként kezelik az iskolában is, mintha nagyon okos lenne, mert jól színészkedik, tudja, kit mivel vehet le a lábáról. Nem tudják, hogy megbízhatatlan. A nővére mindig visszaélt az

ő bizalmával is. Korábban nem volt tapasztalata abban, hogy akarata ellenére is belerángathatja valamibe, ami nem helyes. Mert nem is igaz, hogy játék. Nem is volt ideje arra, hogy ott lent végiggondolja, mi történik valójában. Az lenne a legjobb, ha azonnal segítséget hívna, és kiszabadítaná Mihályt, és elmesélné az egészet a szüleinek. Nem bánhat így a legjobb barátjával, hiszen együtt nőttek fel. Ő szókimondó, és nem kétszínű, mint a nővére, aki mindenkit átver. Álszent kislány, akiben szörnyeteg lakik. Már ment is az ajtóhoz.

De hangokat hallott az ebédlőből. Kinyitotta az ajtót résnyire, hogy mindent halljon. A nővére róla beszélt. A szüleinek azt mesélte, hogy megszólította a folyosón az öccse latintanára, és azt mondta, hogy szóljon otthon, kérdezzék ki az öccsét, mert bukásra áll. Legjobb lenne szobafogságot elrendelni, mert különben baj lesz.

A kisfiú úgy érezte, tőrt döftek a hátába, mert a nővére eléjük tette az ebédlőasztalra a dobozkát, és szépen egyenként kiszedegette a tartalmát, és pironkodva mondta, hogy mi minden látható azokon a képeken, és micsoda szégyen, hogy ezeket mutogatta az osztályban, és a lányok sikoltozva futottak ki; akkor szégyellte magát, hogy az öccse ilyen romlott. És végül kivette a dobozból a fülbevalókat.

– Emlékszel, anya, mennyit kerested ezeket? Hogy a szívedhez nőttek, hiszen apa eljegyzési ajándéka. És éppen a fiad lopta el, biztosan azért, hogy a zálogoshoz vigye, aki ilyen képeket ad a kisfiúknak cserébe.

Az öccse ekkor kitárta az ajtaját, és teli torokból ordította:

– Hazudsz! Ne higgyetek neki!

De már késő volt, az apja arca vörös lett, és felé közelített. Még sosem emelt rá kezet.

A kisfiú elsápadt, és tehetetlenül csapódott a falnak. Hidegnek érezte a végtagjait, kifutott az arcából a vér.

– De apa…

– Ne merj így szólítani! Előbb kellett volna összeszedned magad! Lefekvés előtt kikérdezlek. Nem kapsz vacsorát, rád zárom az ajtót!

Nem mondta fel a leckét, pedig mindent tudott. Nem szólalt meg, mert elfelejtett beszélni. Csak jött a fekete csönd, rács volt az ablakán. Tudta, hogy nem juthat ki. Csak nézte a sovány félholdat. Tudta, hogy most engedik át a csatornán a szennyvizet, zuhogva duzzad az oszlop tetejéig. Most emelkedik fel, mind magasabbra és magasabbra.

ORCSIK ROLAND

TÜNDÉREST

Joli megparancsolta, a mai ünnepélyhez vegyük föl a legcsinosabb ruháinkat, hogy a férfi, aki ránk néz, az anyját is elfelejtse. Imádom, amikor a pajkos csődörök rajtam legeltetik a tekintetüket. Egyedül ezért csinálom, a melót unom. Joli Szegedről költözött a szabadkai porfészekbe. Vén kokott, jól ismeri a szakmát, Pesten is üzletelt már. Ma parkünnepély lesz Palicson, tündérest, rengetegen fognak kirajzani

Szabadkáról, Horgosról, Szegedről, tán még Bécsből is lesznek vendégek. A villamosok zsúfolásig megtelnek majd, minél korábban kell elindulnunk.

Pár napja a csendőrkapitány, a köpcös Jóska járt nálam, csupa kék-lila a combom. Joli erről semmit sem tud. Egyedül Putyinak árultam el. Putyi a legjobb barátnőm, gyakran kisegítjük egymást. Tőle kaptam ajándékba a masnis bugyogót is, azt mondta, jól áll rajtam. Akárcsak a fekete csipkés, harisnyakötős bugyim, a csendőrkapitány ajándéka. A múltkor félig tréfából megkérdeztem, elvenne-e feleségül, válaszul lekevert egy akkora pofont, hogy egy darabig meg sem tudtam mukkanni. Amikor pedig rájött, hogy az egyik tisztje is megkóstolta a muffomat, kidekorálta kék-lilára a combom. Ilyen vadállat, ám jól fizet, nekem külön bankót nyom a melleim közé, ha elégedett velem.

A szeretőim imádják, ha fekete csipkés bugyit látnak rajtam, csatos fekete harisnyát a lábamon. A kis tükrömmel nézegetem a fenekemet a nagy, ovális toilette-tükörben. A Monarchia térképe, mondta kacagva Lajos, a polgármester, miközben ujjával végigjárta a csipkés mintákat a bugyimon. Tegnap este jól belehúzott, kétszer is elélvezett a fenekemben, utána meg ki kellett nyalogatnom a tölcséréből a fagylaltot, ő mondta így, én meg csak hümmögtem, mert közben fájt a fenekem, sok volt az ostromból. Nagyon férfiatlan, hisztérikus alkat. És untam, hatalmas hasa állandóan a fejemnek nyomódott. Szerencsére rövid ideig tartott, a polgármester úgy bagzik, mint a nyulak, mire megfordulok, már el is sült. Miközben fölöttem hörgött és röfögött, én egész idő alatt a mai tündérestről ábrándoztam, hogy milyen ruhát vegyek föl. Szeretek öltözködni, és amikor a szeretőim megkérdik, mit hozzanak ajándékba, mindig azt kérem, hogy hozzák el nekem a legújabb kalapokat, sálakat, szoknyákat a Váci utcából, a főváros legszínesebb boutique-jaiból.

Szinte egész nap „üzemelek": tizenhat óra, szünet nélkül. Olykor még a betegségemet is titkolnom kell, mert Joli levonná a béremből a kimaradásokat. Vén szajha, utálom, mégis nélküle a föld alá süllyedhetnék. Apám még mindig azt hiszi, Óbecsén vagyok cseléd Dunđerski Bogdan méltóságos úr Fantast kastélyában. Szánalomból vettek föl, a gazdag úr a szegényeket segíti, különösen a szerbeket, én is így kerültem hozzá. Sokáig jó sorom volt, megtanítottak írni, olvasni. Egyszer titokban fölpróbáltam Dunđerskiné gyönyörű, csillámos tüllszoknyáját, Londonból hozatta. A komornyik azonban rám nyitott, beárult a gané, amiért dicséretet kapott, engem pedig kipenderítettek, mint egy tetves szukát. A könyörtelen Dunđerskiné azt követelte, hogy férje jelentse az esetet az apámnak. Aztán amikor kettesben maradtunk a méltóságos úrral, emlékeztettem, milyen mohón fogdosta a fenekemet, és megzsaroltam, ha apám tudomására jut, hogy mit tettem, akkor a méltóságos úr a féltékeny Dunđerskinének magyarázkodhat, hogy mit keresett a cselédszobámban. Végül nem értesítették apámat, aki otthon, Kikindán napszámosként szolgál egy magyar földesúrnál. Anyám öt éve belehalt a tüdővészbe, testvéreim, két húgom és egy bátyám pedig apámmal együtt dolgoznak a birtokokon. Én voltam a legszebb a családban, ezért is figyelt föl rám Dunđerski komornyikja. Nem akarok most apámra gondolni, szégyellem magam.

Fölhúzom a Putyitól kapott bugyogómat, a két masni rajta olyan, mint egy lepkepár. Közelebb lépek a tölgyfából készült, lakkozott keretű, ovális toilette-tükörhöz, Joli kapta ajándékba egy kecskeméti huszártól. Megérintem az ajkamat, száraz, nyelvemmel megnedvesítem az ujjamat, végighúzom rajta. Simogatom a fehér bőrömet, még selymes. Legörbítem a szám, most sírok, felhúzom, most mosolygok. Mintha valaki egészen más nézne rám egy rég elmúlt korszakból. Olykor nem érzékelem a testem. Putyi azt mondja, túl sokat gondolkodom, a végén még gyogyós leszek.

Engem is a topolyai Zahorecz Erzsi szervezett be az Arany Bárányba. Igazi nőkupec, tőle kaptam kölcsön útiköltségre, hogy felutazzam Szabadkára. Tíz koronát kért a közvetítésért, amit az első béremből ki is fizettem neki. Egy éve játszom a kéjhölgyet, eddig nincs okom panaszra, odahaza, Kikindán senki sem jött rá, hogy miben sántikálok. Néha rám tör, hogy nem tudom, ki vagyok, mintha beleragadtam volna valaki más álmába. Szerencsére az Arany Bárányban nincs sok idő ilyesmin törni a fejem, éhesek és türelmetlenek a kanok.

„Gyerünk már, Rozi, ne húzd tovább az időt!", kiáltja a folyosóról Joli.

Megszoktam ezt a magyar nevet. Mind a magyar, mind a szerb szeretők jobban kedvelik a magyar lányokat. Akkor is, ha van köztünk bánáti román, bácskai ruszin, bunyevác és szlovák is, hivatalosan mind tüzes magyaricák vagyunk.

Kitekintek az ajtón:

„Putyi, hol vagy?"

„Lent vár a kávézóban!", veti felém a hájas, kikent madámunk. „Te pedig még mindig úgy nézel ki, mint egy megkopasztott csirke!"

Magyarázkodom, hogy nem találom a fűzőmet, a nagydarab Joli pedig fújtatva visszatol a szobámba, előkapja a szekrényemből a gönceimet, majd jó erősen megköti a fűzőmet. Félmelles óarany szatén fekete csipkével, magabiztos tartást ad az acélmerevítő, ám hiába varázsolja kívánatosra a derekamat, mellemet, amikor Joli még egyet szorít rajta, arcom eltorzul a tükörben a fájdalomtól.

„Elég!", kiáltom.

Joli azonban nem kímél.

„Nekem is fájt, mégsem nyávogtam!"

Nem vitatkozom vele. Szigorú madám, ám sohasem ver át, és nála rend van. Arról álmodozik, hogy ha megszedi magát, akkor idős korában keres magának egy pihés szakállú férjet. Mint a pár éve elhunyt színésznő, a Szabadkát is lázban tartó Prielle Kornélia, aki nyolcvanévesen egy nála negyven évvel fiatalabb úrfit csavart az ujjai köré. Joli sokszor hangoztatta, az örömlány szobája színpad, a csöcse, a feneke és a puncija pedig színpadi kellék, semmi több. Örömöm nem sok van benne, ám néha azon kapom magam, élvezem a játékot. Sohasem akartam színésznő lenni, ám itt az Arany Bárányban több hódolóm van. A múltkor egy pesti gavallér is a karjaim közt keresett vigaszt, ez azért nagy szó. Az Arany Bárányban valaki vagyok, odakint meg senki. Ki fogadna be egy kirúgott cselédet? Még apám sem, nemhogy egy úri család.

Bordó estélyi ruhát veszek föl, a meztelen vállamon csak egy vékony, fekete pánt, a fűző pedig szépen kiemeli a mellemet. Világoszöld retikült, zöld napernyőt és vörös csipkelegyezőt veszek elő a szekrényből. Végezetül pedig a két aranyszínű fülbevaló és a bronzos nyakék. Az arcfestésre már nincs időm, ezért csupán piros rúzst és egy kis púdert kenek az ajkamra. A rúzsom cseresznyeízű, imádom. Miután csípőre tett kézzel, katonás figyelemmel végignézte és sürgette a készülődésemet, Joli a japán díszítésű paravánra dobta a földön heverő, maradék tarka szoknyáimat.

„Ha visszatértünk, rakjál rendet, nehogy a kliensed azt higgye, útszéli koszos kuplerájba került! Induljunk!", morogja Joli, majd megragadja a kezemet, s kitrappolunk a szállodából.

Kliens, utálom ezt a szót. Nekem szeretőim vannak, visszatérő vendégeim, akik minden ügyüket-bajukat megosztják velem. A kliensek dugni akarnak, mást nem, ha csak tehetem, kerülöm ezt a fajtát.

Ahogy áthaladunk a pazar kávézón, a férfiak szinte lángra lobbannak a pillantásomtól. Ilyenkor epekedő, elsőáldozós kisfiúkká töpörödnek, s úgy térdepelnek előttem, mintha Szűz Máriájuk lennék. A gyóntató papjukat is megtéríteném, az biztos, hiszen többet hallott rólam, és jobban izgatom a fantáziáját, mint a hozományért megvásárolt, ronda és betegesen féltékeny háziasszonyok… A nő vagy asszony lesz, vagy örömlány, szokta mondani Joli. Jobb kedvében még hozzáfűzi, a szerencsésebbje pedig színésznő, mint Pesten Fedák Sári, az igazi női csillag.

Odakint tombol a júliusi kánikula. Putyi nagyot füttyent, amikor meglát. A végzet asszonya, mondja kacagva. Látom, Irén és Mici már a férfiakon osztozkodik, Piroska és Vilma a kávéház kirakatüvegében nézegetik a frissen vágott pubifrizurájukat. Celeszta, Lola és a bal lábára sánta, ám annál kapósabb Mariska máris a járókelőkkel kacérkodnak. Ők hárman a legidősebbek, már öt éve dolgoznak az Arany Bárányban. Ha kimegyünk, mindig párban járunk, nehogy bajunk essen. Most a rendkívüli esemény miatt itt a teljes csokrunk. Joli leszólta Celesztát, Lolát és különösen Mariskát, hogy viselkedjenek tisztességesen, ne keverjék össze a vendéglőt az utcával. Itt most mind a bájos, a kívánatos, ám tiszta nő szerepét kell, hogy játsszuk. Tiszta nő, ezen aztán majdnem kipukkan belőlem a harsány kacagás. Putyi oldalba bök, vegyem komolyan, amit Joli mond, mert az uraknak igenis fontos, hogy mi nem mosdatlan utcalányok vagyunk, hanem Szabadka legfinomabb kéjhölgyei. Mielőtt elindultunk, Joli azt is megparancsolta, senki sem bújhat össze férfival a tudta nélkül, még a csókot is kerüljük a nyilvános helyeken. Csábítani megyünk, aki mignont is akar, tessék befáradni az Arany Bárányba.

Hiába a fojtogató, poros hőség, a parkünnepély az utcára csődítette a szabadkaiakat. Nyáron még a lármás Kossuth utca is tikkadt, néptelen szokott lenni. Most azonban úgy zsibong, mint egy darázsfészek. A gazdagabbak konflissal, illetve automobillal, motorral, a legtöbben azonban villamossal indulunk Palicsra. Sok fiatal a biciklire pattanva kíséri a villamost az ünnepélyre.

Ahogy elhaladunk az épülő új városháza mellett, fölnézek a fölállványozott tornyára. Ha végre elkészül, szeretnék fölmenni, madártávlatból rápillantani a városra. Sokan szidják az új, tulipán alakú városházát. Az egyik szeretőm, Horatio, állandóan korholja, rá fog nehezedni a házakra körös-körül, mint egy hatalmas tyúk, amelyik szakajtón ül, meg is fogja írni a Bácskai Hírlapba! A nagypofájú, pöffeszkedő bácskai nyárspolgárok disznóólja, a kultúra itt csak paraván! Nekem meg az a benyomásom, a szabadkaiak semmit sem fogadnak ujjongva, örömmel, először mindent fitymálnak. A villamost is nyakra-főre bírálták, ördögi masinának bélyegezték. Pedig a környéken nincs még egy olyan város, amely villamoskocsival büszkélkedhetne! Én élvezem, főleg, ha messzebbre, Palicsra robogunk vele.

A városházánál már toporzékol a tömeg, rengetegen várunk a villamosra. Nem is jut ülőhely, mi a kocsi farában préselődünk össze, többen viszont lemaradnak, hiába tolongnak az ajtóknál.

„Schweinerei!", kiáltja a középkorú bajszos kalauz, majd mérgesen löki vissza a káromkodó férfiakat, asszonyokat. A kocsivezető meghúzza a csengőt, a dugig telt masina zötykölődve elindul. A korlátba és bőrfogantyúkba kapaszkodó kezektől nem látom, merre haladunk. Kisebb szorongás tör rám a tömegtől, a kánikulától alig kapok levegőt. Ha most fölfordul a szerelvény, akkor biztos, hogy szörnyethalok. Putyi észrevette, hogy elsápadtam. Előveszi a kendőjét, megtörölgeti az arcom.

„Nemsokára megérkezünk...", súgja a fülembe. Vonzó a pacsulis parfümje.

Celeszta és Lola nem bír magával, halkan kuncognak, amikor egyik-másik férfikéz a derekukat, feneküket tapogatja. Amikor szeme sarkából észreveszi, Joli a férfiak kezére suhint a legyezőjével.

„Gyertek az Arany Bárányba, ott megkapjátok az adagotokat!", böki feléjük, közben az izzadságtól gyöngyöző homlokát és vastag nyakát törölgeti a kendőjével.

„A vén kokott is beszáll a játékba?", szemtelenkedik egy suhanc a hátam mögött. Joli olyan szúrós szemmel néz rá, hogy a kamasz fiú behúzza fülét-farkát. Ezek a kamaszok a legmulatságosabbak, a férfiasságuk két perc múlva kipukkan, mint egy lufi. Jobban is teszik, hogy tőlünk tanulják a szerelem szakmáját, máskülönben bakot lőnek az első igazi pásztorórájukon.

Amikor végre kizötykölődünk a külvárosba, lecsillapodom, most már pereceken belül megérkezünk. Nem pusztán attól szorongtam, hogy kevés a levegő, túl nagy a tömeg, hanem hogy esetleg valaki Kikindáról is itt lesz, fölismer. Sajnos, Joli nem hagyta, hogy jobban kifessem az arcomat, így ha valaki jobban megfigyel, akkor végem. A legyezőm mögé rejtem az arcom.

Amikor végre beérünk a palicsi állomásra, a tömeg iszonyatos erővel nyomul kifelé. Néhányan elcsúsznak a lépcsőnél. A nagytestű Joliba kapaszkodom, megkönnyebbülten sóhajtok, amikor mi is lekecmergünk az utolsók között a villamosról.

„Gyere!", biztat Putyi, megragadja a kezem, libasorban tipegünk Joli után. Kicsit jobban szorít a fűzőm a kelleténél, fáj a hasam tőle, ám arcomon bájos mosoly. Szépen kidíszítették a fürdőoázist: szinte méterenként díszkapuk, virágok, zászlók.

Mintha egy hatalmas hangyabolyba kerültem volna: jobbról, balról emberek spacíroznak, vagy éppen sietnek valahová. Gyerekek sereglenek össze a péksütemény-, szotyi-, vattacukor- és lufiárusoknál. Délután három óra, néhány férfi pedig máris hullarészegen tántorog a parki sétányon. Egy öreg, cilinderes úr rázuhan az egyik padra, a tarka ruhás kisasszonyok ijedtükben fölpattannak mellőle.

„K-éz-cs-cs-csók...", nyögi az öreg, majd köpködni kezd, végül lekapja a cilinderét, és öblös hörgések közepette beletemeti a fejét. Undorodva fordulok el, ismerem a tekintetes urat, orvos, járt már a szobámban. Szerencsére az öklendezés után a cilinderébe hajtott fejjel elszunnyad, így nem kezd ki velem. Hamarosan megjönnek a csendőrök, kétoldalt fogva talpra állítják, és elhurcolják. Aznap jó sok dolguk akadt a csendőröknek, hol zaklató részegeket, hol pedig verekedő kamaszokat kellett szétválasztaniuk.

A legtöbben azonban békésen bámészkodnak. A női és a férfifürdőknél többen a vízben lubickolnak, pancsolnak. A szeretőim pedig úgy tesznek, mintha nem ismernének. A mosolygó asszonyaik beléjük karolnak, úgy sétálnak méltóságteljesen a víztorony, a vígadó, a zenepavilon körül. Nem is séta volt az, hanem bizonygatás, hogy jól sikerült a házassági vásár, tejel a hozomány. Mindenki tudja, hogy mi vagyunk az Arany Bárány női pikantériája, mégis elnéznek fölöttünk, mintha semmi közünk nem lenne egymáshoz. A feleségek szemlesütve haladnak el mellettünk, a férjek pedig elfordítják tekintetüket, míg a gyerekeik unottan kullognak, karikáznak vagy éppen vattacukrot majszolva bámészkodnak mögöttük. Ezek a derék apák már holnap ott fognak nyüszítve kopogni a szobám ajtaján. Akárcsak pár év múlva a serdülőkorba szédülő fiaik.

Rövidesen öt óra, mindenki a megnyitóhoz iszkol. A polgármester díszmagyarban feszítve a színpad oldalán várja a pillanatot, amikor fölszólalhat. Körülötte a szintén díszmagyarba csomagolt főkapitány, a frakkos tanácsnokok és a többi hivatalnok. A főkapitány szereti, ha

csipkedem a combját, az egyik tanácsnok pedig sikolt a gyönyörtől, amikor véresre karmolászom a hátát. Hiába is nézek most rájuk, hirtelen előkapják a zsebórájukat, félretekintenek, a gyerekeik haját simogatják. A polgármester a szövegét bújja, pedig tudom, leginkább a fenekemet cirógatná. A feleségeik a színpad előtti első sorban tereferélnek. Úgy ülnek ott a díszes, széles karimájú szalmakalapjaikkal, mint valami divatbemutatós dámák. Az egyik asszony hirtelen hátrafordul, nézelődik, majd megáll a pillantása rajtam. Huncutul elmosolyodom. Nem te, hanem én elégítem ki az uradat, ezért működik még a házasságotok... Inkább hálásnak, nem pedig féltékenynek kellene lenned te rusnya burzsuj!, gondolom magamban. Azt hiszem, megérezte a gondolataimat, mert pironkodva visszafordul.

Az elhangzó szónoklatokból nem sok mindenre figyelek, szerbként nem hoz lázba a magyarok önimádata. A hájas polgármester kihízta a díszmagyarját, alig tud föltápászkodni segítség nélkül a színpadra, ahol inkább valami úttorlasznak hat. Gyermekszanatóriumot, tüdőbeteg-gondozót emleget; unalmas, bejáratódott szónoki fordulatok. Közben kiszúrtam a vetélytársakat: a Heiszler fürdő kéjnőit és kéjfiúit. Az egyik buzi lehetett vagy tizenöt éves, gyakran kikacsintott a kapitányomra, a köpcös Jóskára. Joli a lelkemre kötötte, hogy a kapitányról senkinek sem mondhatok semmit, ő biztosítja a működésünket.

A megnyitóünnepség után sétahangverseny következik. A 86. gyalogezred és a szegedi honvédzenekar szórakoztatja a közönséget, közben nagyban dúl a konfetti- és szerpentincsata. Joli nem engedi, hogy részt vegyünk benne, nehogy kár essen a drága ruhánkban. Nekem is inkább a mólóhoz volt kedvem. Joli engedélyével Maris halad elöl, csak úgy ragadnak a férfitekintetek a mélyen kivágott dekoltázsára.

Beesteledik, kigyúlnak az íves utcalámpák, az egész park valóságos fényárban úszik. Most már értem, miért nevezték el az ünnepélyt tündérestnek. A park és a sétány fényei úgy cikáznak a szemem előtt, mint röpködő erdei tündérek. A mólón sok hölgy sétál, Jolinak ez nem tetszik, elveszünk a sokadalomban. Azt javasolja, menjünk a nagyvendéglőhöz, perceken belül kezdődik a tombola, hátha nyerünk is valamit.

Persze nem nyerünk semmit. Én leginkább nyeltem, mert megjelent Zoran, a durva szerb zongoratanár. Egy hordónyi sört dönthetett magába. „SRBIJA!", „ZA KRALJA I OTADŽžBINU!", kurjongatta teli torokból a nacionalista jelszavakat. A pincérek odamentek hozzá, először csak csitítani próbálták. Hasztalan, Zoran újra és újra provokálta őket és a közönséget. Ekkor azonban a markos pincérlegények kitessékelték a nagyvendéglőből. „JEBAĆćEMO VAM MATER!", kiáltotta Zoran, miután rácsukták a bejárati kaput. Megszokták az ilyen incidenseket. Amióta tart a „disznóháború", hogy Ausztria magas vámot szabott a Szerbiából érkező húsárura, elszaporodtak a hasonló feszültségek Szabadkán is. Legalábbis ezt állítja a csendőrkapitányom.

Nem tudom, hogyan, de a tombola végére Zoran megint fölbukkan a tömegben. Hiába sütöm le a szemem, észrevesz, magához hívat. Jolira nézek, bólint, csak vigyázzak, semmi dugás, hívjam az Arany Bárányba, ott megkapja az édességét.

Zoran egy csöppet józanabbnak hat. Erősen megszorítja a kezemet, nem szól semmit, csak vonszol maga után. Próbálom a tudtára adni, hogy most nem lehet semmi, jöjjön az ünnepség után az Arany Bárányba, várni fogom a szobámban. Zoran a nagyvendéglő mögé cibál egy nagyobb bokorhoz, majd amikor meggyőződik róla, hogy senki sincs a közelben, nekem esik. Úgy csókol, mintha ki akarná harapni a nyelvem. Hiába taszítanám el magamtól, szikár teste nem tűr ellenállást. Putyi azt mondta, ha nem élvezem, akkor gondoljak valami szépre, képzeljem el, hogy elutaztam a kedvenc fürdőhelyemre. Még

sohasem utaztam el messzire, nem tudok másra, csak anyámra gondolni. Anyám a kezemet fogja, varrni tanít. A nagy barna szemébe nézek, a szemgolyójában saját magamat látom. Anyám nem szid le, amikor elveszítem a varrótűjét. Tündérekről mesél, őket kell megkérdezni, hol rejtőzik a varázsló kertje, a varázsló biztos tudja, hová tűnt a tű... Odalopakodom az utcánk utolsó házához, hatalmas, festetlen fakerítés; olyan sűrű, hogy kezet rajta bedugni nem lehet. Egészen közel hajolok, hogy lássam, mi van mögötte. Kábító virágillat... hosszú szárú, kürt alakú virágok, amelyek szirmai mintha fekete bársonyból volnának... liliombokor, óriási kelyhű fehér liliomokkal... mindenütt elszórva alacsony, vékony szárú fehér virágok, amelyeknek egy szirma, csak egy szirma, gyenge piros színű. Elakad a lélegzetem, amikor megpillantom a kert közepén a bíborpiros, kövér virágot. Húsos, selymes fényű sziromzata hosszan lóg le egészen a magasra nőtt, haragoszöld színű fűbe. Mint egy kaleidoszkóp, úgy hat ez a kis csodakert... Kizökkent a háttérben felcsendülő katonazene. Amikor Zoran belém hatol, behunyom a szemem. Aki ilyen hévvel ostromol, hamar végez, vigasztalom magam. Közben géppuskaropogás nyomja el a katonazenét. Hirtelen megijedek, aztán fölfogom, mi történik. Zoran is lelassít egy pillanatra. Fölemelkedem a földről.

„Most próbálják ki a géppuskát, hatszázat lő egymásutánban! Megnézzük közelebbről?", biztatom reménykedve, ám Zoran visszalök a földre, mérges bikaként döfköd. Géppuskaropogás, operettfoszlányok, Zoran nyögése, egyre vadabb döngetése. Nem tudom fölidézni anyámat, fáj, fáj, fáj a belsőm, mintha szét akarnák roncsolni, egészen a petefészkemig hasít a fájdalom. Aztán újra látom a kertet... a végében, a kerítéssel szemben egy kis ház gubbaszkodik. Zöld zsalus ablaka a földszint magasságára nyílott. Ajtó sehol. Közvetlenül az ablakok előtt kék szegfűk... És hol a varázsló? Ő fog segíteni rajtam, hogy elrejtsem, amit a szatócsboltból elcsentem. Odasettenkedem a varázsló házának ablaka alá, törökülésben várok rá, ölemben a zsákmányommal. Nem merek segítségért kiáltani, szégyellném, ha így látnának. Hiába kérlelem, a prüszkölő csődör nem hagyja abba. Végül szerbül kiáltok rá:

„Prekini, divljačuno, boli me!"

Mint aki karót nyelt, ledermed egy pillanatra. Kihúzza a farkát, sietve begombolja nadrágját.

„Izdajnička kurvo!", sziszegi, majd leköp, és elfut.

Előkotrom a táskámból a kendőmet, letörölöm az arcomról a nyálát. A rúzsomból nem sok maradt. Megnyalom a kendőmet, körbetapogatom vele a számat. Letörlöm a combomról a férfi lucskát, megigazítom a szoknyámat, a hajamat, majd visszatámolygok a lányokhoz. Épp a mólóhoz készülődnek. Arcom hideg, remegek. Ránézek Jolira, persze azonnal leolvassa rólam, hogy mi történt. Számonkérően néz Putyira, aki nem érti, miben hibás. De kihez is fordultunk volna? Csendőrökhöz? Amikor szolgálatban vannak, ránk nem pazarolják az idejüket. Az újságírók sem foglalkoznak velünk. Jobb esetben kiröhögnének. Putyi belém karol, Joli pedig rám förmed: Ne feledjem, itt tiszta lány vagyok! Úgy érzem, szétmar a szégyen. Anyámra gondolok, a mesebeli tündérekre, a varázsló kertjére, hol vagytok?

„Haladjunk!", szakítja félbe gondolataimat Joli, és elindulunk. Putyi vállára hajtom a fejem.

Ahogy közeledünk a mólóhoz, egyre zajosabb a puskaropogás. Mintha kihangosított varrógépet hallanék: RA-TA-TA-TA-TA-TA, megállás nélkül. A golyó szaggatta zsákokból szüntelenül pereg a homok. Percek múlva összerogynak a zsákok, mint az öreg vályogházak, utána a katonák újabbakat pakolnak elő. Urak, hölgyek, idősek, fiatalok és gyerekek egyaránt tolonganak a fegyver előtt térdeplő katonák körül. Úgy néznek a géppuskára, mint egy isteni jelenésre. Néhány vézna kisfiú átfurakodik a tömegen, közvetlen közelről akarják

látni a csodafegyvert. Az egyik magas tiszt mosolyogva feléjük tolja a pusztító szerszámot, érintsék meg, milyen forró! A kisfiúk tágra nyílt szemekkel bámulják, s ahogy megérintik az izzó csövet, szisszenve visszarántják a kezüket. A dongalábú tiszt valami pajzánságot mondhatott nekik, látom a vigyorából, a kölykök úgy tesznek, mintha értenék. Az egyik fiú, a szeplős hátrébb lép, mintha rosszul lenne, úgy tűnik, a harsány tömegtől, vagy ki tudja, mi lelte. A fiú eltűnne a lábak között, ám a pajtásai a grabancánál fogva visszarántják. A tömegben mindenki önfeledten kacag, kurjongat, ujjong, duruzsol, Putyiba kapaszkodom, az ágyékom még lüktet a fájdalomtól, a katonák pedig újabb és újabb sorozatot lőnek a frissen kikészített, szürke homokzsákokba. A varázsló meggyújtja a lámpását, mely egy koponyában van elhelyezve. Keleten szürkülni kezd már az ég, a varázsló pedig lefekszik a kertben. És akkor minden virág leánnyá változik. Ő pedig hempereg a virágok között... Egy kék tulipán röfögni kezd, a varázsló odakúszik hozzá, föléje egyenesedik, lefogja a fejét, egy-kettő, szépen végez vele. Eltakarom az arcom, nem láttam semmit. Majd rám nehezedik egy büdös, izmos kar, megkötöznek és megbénítanak a hatalmas húskötelek... RA-TA-TA-TA-TA-TA-TA-TA! Szégyellem magam.

BENEDEK SZABOLCS

AZ ELSŐ PÁCIENS

Jóskát régóta ismerem. Férfibarátság a miénk: nem a gyerekkorból örökítettük át. Érett fejjel ismerkedtünk össze. Ebből is látszik, egyikünk se fiatal. De a minap rá kellett jönnöm, bármennyire is azt gondoltam, hogy jól ismerem Jóskát, ez nem teljesen igaz. Azt például csak most tudtam meg, hogy miként kezdte pályáját. Csodálkoztam is. Ez nem jelenti azt, hogy a pszichológiát életidegen, elvont okoskodásnak gondolnám. Épp ellenkezőleg, nagyon is tisztában vagyok a jelentőségével. Persze alaposabban belegondolva, aki ismeri az emberi lélek mozgásait, talán könnyebben tud tervezni a piacon is, mint az, akit pusztán a számok vezérelnek.

Hosszú ideje ültünk már a körúti sörözőben, ahol közben kicserélődött a vendégsereg, és a színpompás nyáreste is éjszakába fordult, mi pedig sorra kitárgyaltunk mindent, a cégeinktől kezdve a társasági élet pletykáin át a nőkig, amikor valahogy szóba kerültek iskoláink. Az elmúlt évek alatt számtalan dologról szó esett közöttünk, ám ez eddig kimaradt. Talán mert nem tekintettük lényegesnek. Jócskán benne vagyunk abban az életkorban, amikor már tudjuk, hogy az életben nem a végzettség számít, hanem a kemény és szívós munkával megszerzett bölcsesség és tapasztalat. Az üzlethez főként szimat és érzék kell. Azon viszont elcsodálkoztam, amikor Jóska megemlítette, hogy ő végzettsége szerint pszichológus. Azon még inkább meglepődtem, milyen rövid ideig gyakorolta tanult szakmáját. Szinte meg sem száradt diplomáján a tinta, már le is akasztotta a falról, és besüllyesztette a fiók mélyébe.

– Néha eszembe jut – mondta merengve, talán a harmadik éjfekete ír sör fölött –, mire mentem volna, ha életemet pszichológiai vizsgálatokra, az emberi lélek bugyrainak tanulmányozására áldozom. De elegendő volt néhány alkalommal belepillantanom ezekbe a mélységekbe, hogy megijedjek, és elrettenjek mindattól, amit ott láttam. Egészen döbbenetes, hogy mi minden húzódik meg a simára feszített arcbőr és a széles, fogvillantó mosolyok mögött. Az emberek a legszebb oldalukat igyekeznek megmutatni, közben meg számtalan mérhetetlen tragédia és szenvedés mérgezi mindennapjaikat. Megrettentem attól a felelősségtől, hogy nekem kell az ő problémáikra megoldást találnom.

Pár éve ilyenkor bizonyára rágyújtottunk volna, ám mostanság ezt sok helyen tiltják, ráadásul az évek múltával az ember igyekszik egészségesebb életet élni. Mindazonáltal láttam Jóska arcán, jólesne most neki egy rövidke szivar.

– Az első páciensemre élesen emlékszem – folytatta a barátom, miközben tekintete a söröző panorámaablakán keresztül a körút fényeibe mélyedt, ám én tudtam, hogy évtizedes emlékképeket lát maga előtt. – Az emberben különösen megmarad minden, ami első, ám ez az eset, ez az illető akkor mindjárt nagy hatást gyakorolt rám, ráadásul szerepe volt abban, hogy nem sokkal később más elfoglaltság után néztem.

Egy bérház földszinti, gangra nyíló lakásában alakítottam ki rendelőmet, nem is olyan messzire innét, egy szűk belvárosi utcában, amelyik a körútból nyílt. Még éreztem a festék szagát, az ablakok és az ajtók még ragadtak, én meg ott ültem az első munkanapomon repeső szívvel és nem kevés szorongással a vadonatúj íróasztalom mögött, és vártam az első páciensemet. Rövidesen meg is érkezett. Akkor még dohányoztam, úgyhogy túl voltam két cigarettán, átolvastam az újságokat, s épp egy szakmai folyóiratot lapozgattam, nem is a benne lévő ismeretek, inkább az önbizalmam növelése céljából, amikor megszólalt a kaputelefon. Érces, erőteljes hang tulajdonosa kért bebocsájtást. Kicsit meg is várakoztattam, míg magamra vettem zakómat, és kimentem ajtót nyitni. Jó kiállású, választékosan öltözött férfi volt, ősz feje az enyém fölé magasodott. Minden mozdulata határozottságról és önbizalomról árulkodott. Az előszobában azt tudakolta, mikor tudja őt fogadni a doktor úr.

– Én vagyok, akit keres – válaszoltam, noha nem voltam doktor. Pontosításként hozzátettem: – Már persze ha a pszichológushoz jött.

A pszichológus szót külön meg is nyomtam, arra utalva, hogy az nem ugyanaz, mint a pszichiáter, akinek ugyebár alapból jár a doktori cím. Első páciensem végigmért, arcán kis csodálkozás látszott, majd bólintott.

Bevezettem a nagyszobába, leültettem az íróasztallal szemközti öblös fotelek egyikébe, én pedig szemben vele, a másik fotelben helyezkedtem el. Meleg volt, már-már nyáriasnak tűnt a kora szeptember, ám vendégem nem vette le zakóját. Mint rövidesen megtudtam, a szó szoros értelmében az utcáról esett be. Épp erre sétált, amikor meglátta a frissen kihelyezett névtáblát a kapuban, és hirtelen ötlettől vezérelve csöngetett be.

– Időpontot szerettem volna kérni – magyarázta, majd körbenézett. – Nem tartom föl?

Biztosítottam, hogy jókor érkezett, előző páciensem nemrég távozott, a következő pedig későbbre várható, ez az óra a véletlen folytán üres a naptáramban, úgyhogy rászánhatom. Nem tudom, mennyit hitt el mindebből, de még egyszer megnézett magának, aztán kibökte:

– A menyemről van szó.

– Értem. És mit kell tudnunk a kedves menyéről?

– A menyem – mondta a férfi olyan lassan, mintha színházban lennénk egy drámai jelenet csúcsán, amikor minden elhangzó szónak súlyos jelentése van – nem óhajt megcsókolni.

Próbáltam elképzelni a szituációt. Adott egy föltehetően velem egykorú hölgy, aki nem óhajt csókot váltani az apósával. Talán mert annak büdös a lehelete? Sok fokhagymát fogyaszt, netán gyomorproblémái vannak? Óhatatlanul beleszagoltam a levegőbe, ám semmi gyanúsat nem éreztem. Aztán kiderült, hogy nem rokoni csókról van szó.

– Igazából – folytatta a páciensem – egy ideje a *fellatió*t és a *cunnilingus*t sem engedi.

E szavak hallatán elpirultam, noha fiatalember lévén akkoriban bőven volt részem mindkét tevékenységben. Ma már az ilyesmin nem vörösödök el, igaz, ritkábban is találkozom ezekkel a dolgokkal.

– Sőt – tette hozzá a férfi –, a múltkor a melleit is eltakarta előlem. Szerencsére aktusra egyelőre hajlandó. De tartok tőle, előbb-utóbb azt sem akarja.

Hosszú percek teltek el. Csak néztük egymást. Páciensem föltehetően látta zavaromat, cigarettát vett elő, és engem is megkínált. Bár az ilyesmit valószínűleg sok minden tiltja, a mentolillatú füst mögé burkolózva alkalmunk volt kicsit nyitottabban beszélgetni. Sikerült, vagy mondjuk inkább így: kénytelen voltam megtudni, hogy látogatóm tehetős ember, aki néhány éve megözvegyült, ám hogy ne maradjon teljesen magára, és ne álljon kihasználatlanul az a hatalmas villa, amelyben a feleségével élt, magához vette fiát és annak famíliáját. Utóbbi akkor még a feleségből és egy gyermekből állt, de hamarosan gyarapodásnak indult a család, megszületett a második unoka – vagyis ez esetben talán jobb, ha szimplán gyermeket mondunk, ugyanis az jó eséllyel nem a férjtől, hanem a férj apjától fogant.

– És… mióta tart ez a dolog? – kérdeztem, változatlanul füst mögé rejtőzve, és óvakodva attól, hogy néven nevezzem a viszonyt.

– Tulajdonképpen már korábban is volt egy-egy alkalom – válaszolta látogatóm. – Rendszeressé onnantól vált, hogy hozzám költöztek. Tudja, doktor úr, nekem soha nem voltak anyagi gondjaim. De úgy gondolom, nincs is okom emiatt feszengeni. Keményen megdolgoztam a pénzemért. Az utóbbi évekre eljutottam oda, hogy elegendő két-három naponta, akkor is mindössze pár órára beugranom a cégemhez, mert ott minden megy a maga megszokott medrében. Így aztán rengeteg a szabad időm, és sokat vagyok otthon, a házam kényelmében. Ahogy a menyem is, aki előbb a nagyobbik gyerek miatt nem tudott nagyon sehova se kimozdulni, most meg a kisebbik miatt. És hát, amíg a kissrác alszik, addig el kell ütni az időt valamivel. A fiamat kemény munkára neveltem. Oda is teszi magát, ezzel nincsen baj. Csak éppen hiába gürizik reggeltől estig, kevés a foganatja. Az üzlethez érzék is kell. Így aztán az én pénzemből tartják fent ők is azt az életszínvonalat, amelyből már nehezen engednének. Nekem meg, mi tagadás, világéletemben nagy természetem volt.

Az talán pszichológusi végzettség nélkül is tudható, hogy a csók elmaradása az intimitás végét jelzi. Erre utal az is, hogy a hölgy vonakodik az orális érintkezéstől. Föltehetően a kötelességtudat hajtotta, amikor belement az aktusba az apósával – elvégre az ő házában laktak, és az ő kenyerét ették –, ám ha korábban volt is némi érzékiség a részéről is a dologban, az láthatóan elmúlt.

Jóska elhallgatott. Egy darabig csönd ült közénk, csak a szomszéd asztaloktól hallatszott át beszélgetés, na meg a fülünkben továbbra is lüktetett az a monoton háttérzene, amely nélkül nemhogy szórakozóhelyet nem lehet elképzelni manapság, de áruházat vagy edzőtermet se. Közben azon merengtem, hogy – mióta is?, években lehetne mérni – a feleségem és köztem sincs se *fellatio*, se *cunnilingus*. Csók se nagyon. Aktus még igen. Talán nekünk is pszichológushoz kellene mennünk?

– És mi történt azután? – kérdeztem, amikor úgy éreztem, túlságosan belesüppedek a borongós gondolatokba. – Milyen terápiát javasoltál a vén kéjencnek?

A barátom megint kifelé bámult a körútra.

– Nem javasoltam semmit – mondta végül. – Egy ideig azt hittem, életem addigi legrosszabb döntését hoztam. A következő lépés nyilván az lett volna, hogy mind a menyet, mind az apóst hosszan tartó terápiára kötelezem, amibe esetleg a férjet is be lehetne vonni. Ezeket az embereket nem lett volna nehéz megkopasztani. De nem ezt tettem. És mint utóbb kiderült, jó volt ez így. Naiv idealistaként, vagy meglehet, szimpla gyávaságból elmondtam az öregnek, hogy túl fiatal vagyok az efféle szövevényes családi ügyekhez. Nem is föltétlen a képzettségem hiányos, hanem a tapasztalatom. Igen, szóról szóra ezt mondtam neki, közben meg az járt a fejemben, hogy amennyiben találkoznék a menyével, nem bírnék megszabadulni attól a gondolattól, hogy magam is meg akarjam kettyinteni.

Látogatóm figyelmesen végighallgatott, elmosolyodott, de a mosolyában több volt a fájdalom, mint az öröm.

– Értem – mondta már-már atyaian. – Mindenesetre értékelem és köszönöm a jó szándékát. Ha úgy gondolja, bármi keresnivalónk lenne még egymással, ezeken az elérhetőségeken megtalál.

Azzal átnyújtott egy névjegyet, és távozott.

Látszott a névjegyen, hogy tulajdonosa nem akárki, semmiféle rang vagy beosztás nem volt rajta, csak egy cím meg egy telefonszám. És persze a neve, ami már akkor ismerősen csengett, a sajtóban itt-ott hallhattam emlegetni. Később alkalmam volt megtapasztalni, mekkora súlya van.

A praxisom nem akart beindulni. Egy ideig vesződtem magukba zuhant, világfájdalomtól gyötört korombeliekkel meg életközepi válságba jutott, akkor számomra vénséges véneknek tűnő középkorúakkal, aztán fölhagytam a kísérletezéssel. Rájöttem, elméletben lehet, hogy ismerem a pszichológiát, ám képtelen vagyok a gyakorlatba átültetni. A rendelő kiürítésekor esett ki az asztalfiókból a névjegy. Néhány nap múlva fölhívtam a számot. Egykori páciensem emlékezett rám, s akkor se mutatott meglepetést, amikor elárultam, hogy ő volt az első a praxisomban. Hamarosan találkoztunk. Kiderült, a fia és a családja elköltözött nem csupán a villából, de az országból is. Idegenben igyekeztek rendbe hozni az életüket, ami úgy tűnt, sikerült is. A fiú külföldön nem az üzleti életben próbálkozott, hanem apja árnyékától szabadulva beosztotti állást szerzett, és onnantól fogva egészen jól boldogult. Itthon én vettem át az örökét.

Az első páciensem volt egyúttal az első olyan ember is, aki nem csupán ráérzett üzleti érzékemre, hanem engem is ráébresztett. Egy darabig tanítgatott, figyelte fejlődésemet, utána elengedte a kezem, mondván, tudok egyedül is lavírozni, mi több hasítani az üzleti életben. Nemcsak mentorként, hanem egyfajta apaként gondolok reá. Amikor meghalt, heteken keresztül magam alatt voltam. Aztán persze megráztam magam, valahogy úgy, ahogyan ő arra mindig is tanított.

– És az első találkozásotokról később beszéltetek? – kérdeztem.

Jóska megrázta a fejét:

– Soha. Igazából nem is nagyon jutott eszembe. Csak akkor gondoltam rá, évek múlva, amikor a temetésen találkoztam a családjával. Miközben kondoleáltam, bevallom, kissé

kárörvendőn fedeztem föl a kisebbik gyerekben a mentorom vonásait. Persze ez betudható lehetne a nagyapaságnak is, de ahogy a feleségre néztem, biztos voltam benne, hogy nem erről van szó.

Hallgattunk. Ezúttal hosszabban. Azt hiszem, az élet forgandóságán gondolkodtunk mindketten. Aztán rendeltünk még két sört.

SÁRA JÚLIA

OZSONNA

Örökké fázós kora tavaszi nap volt.
Az első, amit az Író észrevett, hogy vacognak a fogai.
A következő, hogy kopaszra nyírt koponyáját durván vágott sebek csúfítják, a teste pedig úgy van összeférczelve a sebtében ráadott ünneplő alatt, mint egy szalmaembere. De nem ez volt a legrosszabb. Óh, nem! A legijesztőbb az volt, hogy nem érzett semmit. Még csodálkozást vagy ijedelmet se, mint az ilyen esetekben elvárható lett volna. Azt konstatálta csak, mondhatni rezignáltan, hogy ez egyszer tényleg komiszul fordultak a dolgok. Szertefoszlottak az idillek, és ami maradt: délibáb, halotti tor utáni mosatlan porcelán, hervadt koszorúk, hamis családi gavalléria.

Körbeölelte a magány.

Hamvazószerda hajnala volt amúgy, azon tájakon, ahol még létezett idő.

Feltápászkodott a földről, szétnézett. Ismeretlen vidék, üres síkság, sehol egy fasor, egy árva, csenevész fa, fűszál, száradt vadvirág, semmi, csak az opálos pára és a végtelen homok. Megborzongott. Úgy terítették be a hűvös homokszemek, mint valami szemfedél. A bőre alá is beette magát a színtelen, könyörtelen nyirok. Nagy fáradtságérzése volt, majd elbukott, botorkált, bolyongott csak fásultan, ménkű ólomsúly alatt, ráunt már saját undok lélegzetvételére is.

– Hiába, kilumpoltam, amit lehetett, s végül csak felhajtottam a méregzöld ráadást – gondolta, lekuporodott hát, és fülelt.

– Hát senki se sír?

Ez azért szúrta, szívósan, erőst kikezdte az évek alatt jól kimunkált dacát. Hökkent belé, mint a hoppon maradt szűz leány.

Sehol a várt cicomás baldachin, a gyöngyös mirtuszkoszorú. Csalódott volt, és kezdett rátekeredni a harag.

– Hol vagytok, madármozdulatú, bársonyszemű lányok, csüggeteg hajadonok, könnyekben lubickoló, hamis lelkű özvegyek? Hol vagytok, ti citromsárga cérnakesztyűs bestiák? Hol a sok mézeskalácsajkú virágáruslány, a csupa selyemharisnyás, kacér nevetésű missz, a gyöngyvirág-illúziót hajába csöppentő, frivol színinövendék? Hol a szerelmes levelekkel takarózó prímabalerina? A bóbitás fejű szobalányok?

Hol vannak a korán hervadó háziasszonyok, a festékkereskedők és patikáriusok feleségei, a bágyadt mosolyú könyvkötőnők, a naftalinillatú nagynénik, a halovány arcú szobalányok és azok a szeplős kislányok, akik flórharisnyát hordanak elefántcsontszínű cipőcskékkel? Hol van Vihar Klára? Hová tűnt a kígyóderekú hetéra? És hol van a vörös primadonna, aki hatalmas hermelinbundában, hintázó csípővel ringatta át magát a korzón minden délután? Hová tűntetek, ibolyaszín lidércek, vadul ölelő boszorkányok, minden titkot tudó vénségek, édesdeden kurvaarcú kisdedek?

És hol van Ő? A szíves lány, az egyetlen igaz, a sosem feledett, akinek úgysem árulom el a nevét. Maradjon titok. Némává tett a pillantásával, hogy rozsdás lakat lett a szívem hirtelen, és úgy is maradt. Ebbe árvultam bele.

Hiába próbálták aztán annyian kisimogatni a pofont.

Nem nőtt fel a kisfiú, voltam, vagyok: örökké Józsika.

Szólongatom esengve, akit csak tudok. Óbégatok.

Hol a dada? Hol lehet a drága jó dada?

Hol vagytok mind?

Várt, gubbasztott tovább, hétszer megfordította gyűrűjét az ujján, de hiába, nem történt csoda.

– Nem álmodtam őket, isten a tudóm, mindnek sajátja volt az ördögadta kéj, és én áldoztam velük sokat, boldogan.

Erre sírva fakadt, mint akinek a lelke megrepedt.

– De mit érnek aprócska, szélhámos sikereim, ha voltak is egyáltalán? Magam vagyok. A nyamvadt kis testem. Egyetlen sajátom. Mérgezett vérem csöppjei. Csekély apanázs. Sipítok, prüszkölök, kaparom magam, mint egy vakondok. Egy végtelen, sivár homokozóban. Micsoda miliő! Sehol egy rózsabokor, illatos liget, se színes, fanyar ízű bogyók. Itt semmi sincs. Csak az üresség. Az örök ínség sivataga. Nincs az a térkép, amelyre ezt a helyet rá tudná jegyeztetni Kogutovicz Manó. Ez a végállomás, a mozdony végleg megállt. Hiába lenne éhségem a nyárra, tudom, már sohasem jut falat. Mardoshat a vágy mézre, ölelésre és sonkavacsorára, végigballagtam már minden évszakot. Így aztán már csak magam körül forgok a szélben, amit Dide fúj valahonnan nagyon messziről, a Varázsló kertjéből talán, a táncolva hajlongó, tündöklő liliomok közül.

– A Varázsló kertjében már rég elhervadtak a virágok, Józsika.

Az Író a hang irányába pördült.

– Anya?

Vakító, fényes villanást látott. Mintha egy fehér ló vágtatott volna a távolban.

– Nem félek a babonától, sokat kísértettem magam is a rémeket, reszkíroztam, évődtem, játszadoztam velük, meg is őrölt az élet úrimód, de egyet biztosan mondhatok: a fehér ló szerencsétlenséget jelent! Ezt jól jegyezzétek meg, barátaim, kik hisztek még a táncban, a báli fodrokban, csipkedíszes pikéruhákban, gyöngykalárisokban és a csinos karcsú bokákban. Én már nem hiszek. Se örömben, se bánatban, tudom, hogy nem látom többé a naplementét, se azt, ahogy felbújik az égre a hold, de a szemem nem csal meg, és annak a lónak nem volt árnyéka. Nem volt neki egy sem! Pedig olykor az ilyesféléknek három árnyvetésük is akad!

Kinyújtotta a kezét. Ő sem mutatott semmiféle árnyat.

A rémülettől kővé meredt, és kiverte a víz. De nem eléggé. Minden olyan lassúdan, tompán, ismeretlenül történt vele, nem kapott se szívdobogást, se baljóslatú gyönyört. Erősen kellemetlen volt a sensatio.

– Lázaim vannak, másképp nem lehet. Hát milyen átokverte, árnyéktalan hely ez? A kaszinó nagytermében rikít így a fény.

Ez tűrhetetlen! Szeretnék elveszni az éjszakában. A süket, mély, fekete békanyálkás csöndben. Hogy érezzek valamit. Bármit. Azért. Szeretnék álmodni. Kibonyolódni magamból. Jöjjenek az árnyak, és kísértsenek a bűnbe, a kéjbe, a gyilkos mámorba, a fájdalomba, ott virágzik csak a való élet igazán! Hogy kifacsarhassam magamból a velőt, mint érett narancsból a cukros levet. Aztán lenyalogatom, mint a vért. Vajon pontosan hány csöpp vére van egy embernek, és hol a csudában lehet a borostyánszipkám? Úgy rágyújtanék egy Sepheard'a Hotelre vagy egy Queen cigarettára! Unatkozom. Részeg hajnalok, légasszonyok, fátylak, házak, ágyak, vágyak, hát mind hiába volt? Ennyi lesz végül? Magányos homok? Fehér fényben, jégösvényhidegben, csordulásig meztelen? Utálatos egy lét, mindenhogyan. Szeretett egyáltalán valaki? Hol vagy, kicsiny fehér kutyám?

– Tipikus! Mindig azok fordulnak a kutyákhoz vigaszért, akik valójában embert sohase mertek szeretni – szólott egy érces hang, és a párás semmiből egyszerre ott állt a Homokember. Kedvenc Andersen-meséjének delejes mágusa.

Óh, mennyit várta gyermekkorában, hívta, szólongatta álomért, és most végre eljött! Nyújtotta is felé félszegen, könyörgőn árnyéktalan kezét.

– Hajolj le hozzám, Homokember, kérlek, és ölelj meg! Fázik a szívem.

– Nem fázhat. Nincs már. Kimetszették, magad kérted. Végrendeletileg. Emlékezz! Bár bevizsgáltatni nem sikerült, elfonnyadt idő előtt, összetöpörödött, mint egy naspolya.

– És hol van most? Vörös Eszti rejtegeti a zsebében, igaz?

– Kicsoda?

– Szobalányunk, Vörös Eszti. Ő különleges volt! Ő okvetlen megtette értem! Bevérezte a kötőjét, bizonyosan vele is hál, melengeti, nem borzasztja a hússzínű lucsok.

– Ugyan már! Szíved, májad elveszett. Csak az agyvelőd maradt meg, azt ablakod alá titkon elásta a klinika kertjében Schuszter Gyula idegsebész. Kezével kaparta el, oly buzgón dolgozott, megtört háttal és gondtól behorpadt homlokkal, hogy még a nyíratlan füvek is elfordították mind a fejüket.

– Nem is fütyörészett?

– Meg se mukkant. Némaságot vittél az éjszakába, nem zenét.

A hold elé felhő úszott, a kutyák elnémultak egészen az Üllői út végéig, az ánizsillatú, tüskés gaznövény pedig megállt a növésben, hamarosan elenyész. Négy ablak betört. Az éjjeli szellemlepkék nekirepültek az ablaküvegnek mind. Moravcsik professzor pedig csak a fejét csóválta napokig, senki nem tudta eldönteni, dühös-e vagy éppenséggel nagyon is felvidult.

Az Író csak bámult maga elé, és morzsolta, szórta a homokot.

– Ne zsenírozd magad, Józsika! Tessék! Már a kezedben az egész világ. Elbabrálhatsz vele. Ha gyúrod, szépen gömbölyű.

Nem így képzeltem a halált. Sem az életet. Annak olyannak kellett volna lennie, mint mikor a kishúgom, Ilonka kacagott.

Pipacsos szalmakalapja volt Ilonkának. Meztelenül, nyakig vízben lubickolt, ragyogott, mint a nap. Megperdült körülötte minden, még a halak is, kiszökkentek mind, mikor

csapkodta a Palicsban a hullámokat. Bronzarany volt a teste, és a nézése mélylila, mint a legmámorosabb éjszaka. Pénzeket raktak Ilonka szemére halálakor. Megcsillant az ezüstös fémen a fény, jelzett, üzent, kiáltott, azonnal tudtam, menekülnöm kell, most már sietni, vedelni, habzsolni, kikanalazni, elvenni és utána kiöklendezni mindent, amit csak lehet.

– Nagyon érdekfeszítő, szinte elgondolkoztató mese.

A Homokember elmosolyodott, de a tekintetében ott bujkált a féltékeny gyűlölet, nem tudta leplezni, abban a feszesre csinált mosolyban, mint szúrja az irigység a szája szögletét.

– Szóval ezért hoztál ide?

– Mindegyik kutya magának ugatja a holdat. Miért, mit reméltél? Nekem sincs szívem. Andersen bácsi kifelejtette. Belül teljesen üres vagyok. Csak egy tok!

És az Író egyszerre tisztán kezdett látni mindent. Életében először, szív nélkül és agyatlanul, mely kísérlet még Sigmund Freudnak is feltornázta volna a pulzusát. Megjegyzendő, hogy ő is kissé belemelegedett, hiszen ott állt előtte a teljes való. A mesekor varázslatos hőséről egyszerre kiderült, hogy valójában egy viseltes harisnyájú, elnyűtt, rongyos, pecsétes selyemkabátban járó, szánalmas öregember. Egy bácsi. Ott topogott előtte az igazság, a megoldás minden kijajveszékelt életkérdésre, és rácsodálkozott, hogy a válasz milyen egyszerű.

– Szóval csak az érdek – hajtotta le szomorúan a fejét.

A Homokember megvonta a vállát.

– Kikapartalak a földből, mert zavartad a homokomat. Ennyi. Meg aztán jólesik néha egy kis társaság. Mulatság. Impressziók. Néha nem jut eszembe semmi, hiába nyüstölöm magam. Emiatt a világban egyre szaporodnak az álmatlanok. Csak kidőlnek, mint a letaglózott tehén. Te pedig annyi mesét tudsz…

A néhai Író, Csáth Géza, született Brenner József, ekkor majd agyérgörcsöt kapott a dühtől, de szerencsés fejlemények miatt nem volt már agya. Így rövid hezitálás után, mely arra irányult, hogy rászánja-e magát a Homokember megfojtására, inkább csak felcsattant, de azt olyan orgánummal, hogy még a homokszemek is kisebb tornádóba tekeredtek kettőjük között.

– Hogy én meséljek neked? Frászt a nyakadra! Hát hol voltál annyi átvirrasztott, párnába zokogott, anyátlan éjszakámon át?

– Andersen bácsi…

– Ne gyere nekem Andersen bácsival! Gyáva vagy! Hárítasz! Sunnyogsz csak, nem válaszolsz! És most egyáltalán hol vagyunk? Hol vannak a begyűjtött bagolyszemek? Hol a csupaszín esernyőd, a nagy csodás misztériumok? Hittem benned, bíztam! De te becsaptál! Ez csak egyszerű homok! Közönséges. Csillogása sincs. És te? Nézz magadra! Ki vagy te valójában? Hamuszín a bőröd, görnyedt a hátad, beterítenek a ráncaid, másokon élősködnél, lopnád a mesét, éveidben meggonoszult, rátarti vén. Hitvány vagy, te Homokember!

– Hiába próbálsz frappírozni, ne törd magadat! – replikázott a Homokember, mert kikezdte rögvest a gőg – én nem várok tőled semmiféle véleményt, nem érdekel. Pláne vallomást. Mindenki csak búgja bele nyugodtan a világba a saját kenetteljes kinyilatkoztatásait. Kit izgat? Engem aztán nem! Hallottam eleget. Csömöröm van, mint aki bezabált egy egész lakodalmi menüt. Nincs már az a szóbeszéd, ami kimotoszkálná belőlem a sértettséget.

– Igen? Valóban? Akkor miért remegnek a kezeid? Miért lüktet az ér olyan veszett erővel a homlokodon? Miért szól úgy a hangod, mint egy sok éve felhangolatlan hegedű?

A Homokember erre csak dünnyögött, elfordult, és a kabátja szélét babrálta. Több helyütt kifeslett már rajta a szövet.

Sokáig hallgattak. Talán évezredekig.

Aztán a Homokember odasomfordált az Íróhoz, és leült.

– Mondd csak, élni jó?

Az Író fölkacagott.

– Egy halottól kérdezed? Mulatságosak a sanszaim az életjátékra pillanatnyilag. Ha nem vennéd észre, meglehetőst kicsike a testem az élvezetre, így szív, máj és agyvelő nélkül különösen, amolyan maradék.

– De mégis! Azelőtt… Mit szerettél az életben?

És akkor az Író, aki önként, elszánt, konok szárnyalással lett szeretője a halálnak, a frigy addigra megmásíthatatlan súlya alatt hirtelen ráébredt, jobban mondva ráhalt a felismerésre: mennyi mindent szeretett, és főleg szeretett volna még!

– Elég egy pillanat, egy rosszul kimondott szó, vagy ami még rosszabb, egy szó, ami kimondatlan maradt, és mindennek annyi, expressz gyorsasággal rontható el egy élet.

Megsimogatta a Homokember lárvaarcát, a térdére ültette, és átkarolta nyeszlett vállait.

– És te, mit szeretsz te?

– A befőttet. És a teasüteményt. Mazsolával tömött lepényke. Jó édesen. De sosem kapok – mondta a Homokember, és félrefordította a fejét. Még most is kellett neki a paraván, inkább elhazudta a könnyeit.

– Megozsonnázhatnánk – mondta Csáth Géza, az örök Józsika, aki maga is nagyon szerette a világból az édeset.